

Išrinktas Valstybės Prezidentas.

Seimo posėdy gruodžio 21 d. 11 val. 30 min. išrinktas Lietuvos Valstybės Prezidentu Seimo narys buvęs Steig. Seimo Pirmininku ir ėjęs, Resp. Prezidento pareigas **ALEKSANDRAS STULGINSKAS**. Tą pačią dieną 14 val. Prezidentas Seimo Rūmuose atliko iškilmingą priesaiką mūsų Konstitucijos saugojimui.

SANTARVĖ PRIPAŽINO LIETUVĄ DE JURE. Pripažinimas galioja nuo gruodžio 20 dienos.

Mynos sprogimas.

429-524
Lietuvos TSR
VALSTYBINĖ
BIBLIOTEKA

Savistovė bei nesavystovė valstybių politika Maskvos konferencijoje.

Iš konferencijos eigos aprašymo matyti, kad ten būta didelių nesutikimų konferencijos dalyvių tarpe ir be to buvo tam tikras valstybių susigrupavimas.

Ižymesni nesutikimai tai lietuvių—lenkų del Vilniaus; tas nesutikimas riškiausiai buvo matyti, kai buvo kalbama del trečiųjų teismų įvedimo. Lenkai visą laiką ne tik oficialiai, bet ir šiaip laike pertraukę ir t. t. stengėsi visus įtikinti, kad trečiųjų teismai negali būti vartojami esamiesiems nesusipratimams del teritorijų (žemių) išsprendimo bet jie gali būti pavartoti tik del būsimųjų nesusipratimų. Čia lenkai aiškiausiai parodė, kaip bausis jiems teisingas Vilniaus klausimo sprendimas, nes jei būtų nuspręsta įvesti trečiųjų teismai del dabar esamųjų teritorijų nesusipratimų išsprendimo, tai tada del Vilniaus jie, lenkai, atsidurtų didžiausiam pavojui. Tai gan sąmoningai kažkas pastebėjo, kad del kokių gi galinčiųjų ateityj įvykti teritorialų lietuvių lenkų nesusipratimų būtų tas teismas reikalingas? Gal čia lenkai mano apie nesusipratimus del Kauno, Panevėžio ir t. t...?

Apie kitus įžymesnius konferencijos dalyvių nesutikimus matyti iš konferencijos darbų aprašymo.

Susigrupavimas gi apsiereiškė šitaip:

1) Lietuviai, 2) Rusai, 3) Lenkai, latviai, estai ir suomiai.

Lietuvių politikos savistovumas labiausiai apsiereiškė netiesioginei del Vilniaus, tiesioginiai gi del trečiųjų teismų tokioj formoj, kad jie galėtų spręsti ir Vilniaus klausimą. Tarp kitko tas savistovumas apsiereiškė dar ir tame, kad lietuviai nepareišė savo kariuomenės skaičiaus, kas padaryta dviejų priežasčių dėliai: 1) kadangi Lietuva yra visai kitokioj padėtyj, negu kitos valstybės (neišspręsti kivičiai su lenkais) ir 2) gal laikydami to nusistatymo, kad jei negalima sakyti teisybės, tai kam čia meluoti, juo labiau, kad visiems geriausiai buvo žinoma, kiek kas turi kariuomenės. Kam tas be tikslis veidminiavimas?!

Bendrai gi lietuvių politika bei taktika visų dalyvių buvo laikoma rimta, pas rusus gi įgijo tam tikros simpatijos. Dargi net lenkai laikė ją rimta ir skaitėsi su ja.

Del Rusų politikos savistovumo čia jau ir nebesisieina kalbėti. Tačiau reik pažymėti, kad rusai

visą laiką prie lietuvių atsinešė labai prielankiai ir kur tik galėdami, rėmė mūs delegatus. Ypač labai griežtai parėmė mūsų dėliai trečiųjų teismų, prie progos pažymėdami, kad Vilniaus klausimas lenkų šiandien esąs neteisingai išspręstas ir reikalauja kito sprendimo. Rusai taip pat palaikė lietuvius, kai šie nesakė tikrojo kariuomenės skaičiaus.

Įdomu, kad lenkai, kurie visą laiką konferencijoje iš esmės buvo mums griežtai priešingi, tačiau susitinkant su mūs atstovais neoficialiai, visuomet stengdavosi lietuviams prisigerinti bei prisimeilinti, primindami jiems „brolybę“, bendrą praeitį, bendrus šių dienų priešus ir t. t. Nieko stebėtino: juk tiek amžių Lietuva lenkams buvo melžiama karvutė!

Latvių, Estų ir Suomių padėtis konferencijoje pasirodė tikrai pasigailėjimo verta: savo politikos jie beveik visai neturėjo ir nepareišė, bet aklaiai sekė lenkų. Radvila ir kiti lenkai dirigavo, o jie tik šoko kaip jiems buvo liepta. Visame kame ištikimiausiai ir dargi net uoliai palaikė lenkus, kaip, padėkim, Vilniaus klausime atkakliai vis tą patį kartodami, kad Vilniaus klausimas, tai tik naminis lietuvių ir lenkų ginčas, kurio čia visiškai nereik ir liesti, toliau del trečiųjų teismų ir t. t. Visą laiką buvo justis visiška tų trijų valstybių politikos priklausomybė nuo lenkų ir tuo beabėjo jie parodė, kad tarp jų ir lenkų yra slapta sutartis. Estai, latviai ir suomiai, padėkim, kai iškildavo koks naujas klausimas, visuomet stengdavosi tuoju pasitarti su lenkais, ar gal tiesiog išgirsti iš jų... paliepiamų.

Toks pasigailėtinas estų, latvių ir suomių elgesys iššaukė didžiausią panieką iš rusų pusės, kurie apie šias valstybes didžiausiu paniekinimu atsiliepdavo, kad tai yra „Великія, но мало независимыя державы“ „didžiosios, valstybės su labai maža nepriklausomybe“.

Taigi bendrai imant prisieina pasakyti, kad nors konferencija visai nepasiekė to tikslo, del kurio buvo šaukta — apsiginklavimo sumažinimo — bet vieną gerą darbą padarė: ji aiškiai pabrėžė Lietuvos politikos savistovumą Pabaltijos klausime ir gana apčiuopiamai parodė kokie ištikrųjų yra tarp čia kalbamų valstybių santykiai, o ypač vaizdžiai parodė didžiausią Lenkų hegemoniją (pirmenybę) Estų, Latvių ir Suomių tarpe, parodė, kad šios trys valstybės nesugebėjo savo politikos nepriklausomos išlaikyti. S. N.

Maskvos apsiginklavimo sumažinimui konferencija (aprašymas).

1. Konferencijos atidarymas.

Rusų valdžia dar 1922 m. birželio 14 d. pakvietė Lietuvos, Latvių, Estų, Suomių, Lenkų ir Rumunų valdžias atsiųsti savo delegatus į Maskvą, kad konferencijoje drauge aptarti kariuomenės (apsiginklavimo) skaičių. Visos minėtos valstybės tą pasiūlymą priėmė, išskiriant Rumunų, kurie savo atstovo atsiųsti atsisakė, tačiau įgaliojo lenkų atstovą „būti tos konferencijos veizėtoju“. Lietuvą atstovavo: daktaras Dovas Zaunius (pirmininkas), gen. Radvila-Zenkavičius, Rytų Departamento Direktorius Andrius Lisauskas ir Krašto Apsaugos Viceministeris Majoras Papečkys. Pažymėtina, kad Lenkų delegacijos pirmininku buvo lietuvių kilimo kunigaikštis Radvila, pagališs privačioj kalboj irgi pasivadinęs lietuviu.

Konferencija prasidėjo gruodžio 2 d. 12 val. Konferenciją atidarė Vciko (Rusų Ministerių Kabineto) Prezidiumo narys Smidovičius. Jis savo trumpoj, bet reikšmingoj kalboj pasveikino atvykusias delegacijas ir pabrėžė, kad bolševikų valdžia visuomet vykdė gyveniman tautų apsisprendimo teisę. Todėl bolševikų valdžia esanti griežtai nusistačiusi vykdyti gyveniman taiką ir nusiginklavimą. Tačiau Smidovičius, tardamas nors žodžius, kietai pabrėžė, kad bolševikų valdžia nors dabar ir esanti, bet gali ir nebūti taikos ir nusiginklavimo vykdytoja.

2. Rusų pasiūlymai.

Smidovičiui pabaigus kalbėti, konferencijos pirmininku buvo išrinktas rusų diplomatas Litvinovas, ku-

ris tuoju paskaitė Rusų valdžios deklaraciją. Įymiausios deklaracijos mintys šios:

Pirmučiausia pabrėžta, kad Rusų bolševikų valdžia visuomet buvusi labai taiki ir ypač stato savo dideliu nuopelnu tai, kad Genujoj bolševikai, viso pasaulio akyvaizdų, pasiūlė visoms valstybėms nusiginkluoti, bet de ja, jų niekas nepaklausė. Negalėdama įtikinti visą pasaulį nusiginkluoti, bolševikai norėtų bent savo artimiausius kaimynus iš vakarų įtikinti bent sumažinti kariuomenę ir ginklavimąsi.

Rusija pirmutinė žadinti sumažinti per pusantų metų savo sausumos kariuomenę trims ketvirtadaliais, t. y. palikti tik 200.000 ginkluotų žmonių. Tačiau jūros karo pajėgų ji mažinti negalinti, nes jai grėšas užpuolimas kitų galingų jūros valstybių. O kad kariuomenės sumažinimą padaryti tikruoju, tai būtinai reikalinga ir „budžetui nusiginkluoti“, t. y. sumažinti pinigų kariuomenės išlaikymui paskirimą. Taigi mažinant kariuomenę, būtų sumažinta ir nenaudingos kariuomenės laikymo išlaidos.

Toliau rusai siūlo panaikinti visas neregulias kariškas pajėgas (Kaip padėkim jų komunistinius būrius, suomių šiutskorus) ir sudaryti neutralę parubežio zoną, kur ir taikos laiku būtų draudžiama laikyti kariškų pajėgų. Esant tokiai neutranei juostai, galima būti išvengti ginkluotų susirėmimų.

3. Lietuvos ir kitų valstybių atstovų pareiškimai.

Po rusų delegacijos atstovo iš eilės kalbėjo Estų delegacijos pirmininkas (įgaliotas Ministeris Latviuose) Seljama. Jis pabrėžė, kad Estai laike savo trijų nepriklausomybės metų visuomet buvo susirūpinę taikiai su savo kaimynais gyventi, todėl jis mano, kad ši konferencija tik užtvirtins visą jų taikos darbą. Tačiau jis kreipia dėmesį, kad materialis (kariškas) nusiginklavimas pirmiau turi būti paremtas politiniu nusiginklavimu. Estai skaito labai svarbiu ir reikšmingu jų jėgų sumažinimą, nes Estų valstybės rubežiai remiasi į jūrą, ir iš rūros Estams visuomet gali didelis pavojus grąsinti. Jo numanymu ši konferencija pavyks, jei visi jos dalyviai stengsis ir dirbs nuoširdžiai ir iš vieno.

Lietuvos delegacijos pirmininkas daktaras Zaunius. Įgaliotas Lietuvos Ministeris Latviuose pareiškė:

„Lietuva gavus, kartu su kitomis, pakvietimą į susirinkusią čionai nusiginklavimo konferenciją, priėmė šį pakvietimą su pasitenkinimu.

Lietuvių tauta jau amžius rodė visam pasauliui pavyzdį savo taikingo būdo. Istorija liūdi ja, kad mūsų tauta buvo priversta grūmties už savo nepriklausomybę gal būti daugiau negu kita kuri tauta, kadangi ji yra suspausta tarpe dviejų pasaulių — vokiečių teutonų ir slavų; Lietuva dar viduramžyje turėjo išlaikyti spaudimą ir puolimą kuone iš visų, savo kaimynų, pusių. Bet ji sugebėjo netik apsiginti nuo jų puolimų, bet ir išlaikyti savo taikingą būdą.

Lygiu būdu dabar atgijusi Lietuvos Valstybė ir šiandien dar neįgijo ramumo ir taikos. Lietuva didžiojo karo laike tapo nepertraukiamos kruvinos Vokiečių — Rusų kariuomenės kovos lauku ir laike kelių metų buvo prispausta žiauros ir negailėstingos karo okupacijos, bet ir dabartiniu laiku, nežiūrint į tą, kad praėjo jau 4 metai, kaip pabaigtas karas, galutinai dar neišsivadavo nuo svetimųjų okupacijos.

Štai delko Lietuvių Tauta, nukentėjusi nuo karo daugiau negu kitos, karštai ir visa savo būtybe troško padaryti ir užtikrinti taiką netik artimiausiuose savo kaimynuose ir artimiausiam laikui, bet ir visame pasaulyje ir ant visados.

Kad Lietuva tikrai vadovaujasi tokiais jausmais, parodė ji netik savo aktyviu bendradarbiavimu visur, kur tik rinkdavosi tautos aptartiir užtikrinti bendrą taiką, bet aš tvirtinu, kad Lietuva parodė tai platesnėje ir praktingesnioje prasmėje, ir, kaip žinoma visam pasauliui Lietuva, kilus neišrišamiems paprastu taikos keliu ginčams atsisakė nuo ginklo vartojimo; nežiūrint į gresiantį ir žiaurų politikos nusistatymą, ji neperstojė eiti taikos keliu ir pasiūlė risti ginčus taikos tarpininkavimo keliu, ką kitoji pusė nerado lygiai priimtiniu.

Nežiūrint į nurodytą padėtį, Lietuva priėmė pakvietimą į šią konferenciją ir tuo dar kartą parodė savo norą susitarti ir savo taikos siekius ir nusprendė ieškoti, kontakte su konferencijojatstovaujančių šalių delegacijoms, labiau tinkamesnių būdų prašalinti visas ginkluoto konflikto tautų tarpe priežastis, kokios kilmės priežastys nebūtų.

Paakinta šiais siekimais Lietuvos delegacija sveikina šią reikšmingą konferenciją ir jos aukštą užduotį, kurios įgyvendinimui Lietuva prisijungs savo pozityviais pasiūlymais“.

Suomių delngac. pirmininkas Enkelis pranešė, kad karšta tėvynės ir laisvės meilė verčia suomių piliečius dėtis prie kiekvieno taikos darbo. Todėl didžiausiu pasitikėjimu Suomių valdžia atsiliepė į Rusų pakvietimą dalyvauti konferencijoj. Suomia neturi ir turėti negali jokios agresyvės (užpuolimo) politikos. Je tiki, kad įvairūs tarp valstybių nesusipratimai ateity bus sprendžiami tik taikos būdu, todėl ši konferencija privalės dar labiau sutvirtinti Suomijos taikos ramybę. Suomia taip pat palaiko Estų reikalavimą sumažinti jų ginkluotas pajėgas, nes Suomių pajūrio rubežius esąs labai ilgas ir todėl iš jūros Suomijai visuomet grėsi ginklo pavojus.

Vesmenis. Latvių deleg. pirminin., lygiai, kaip ir kiti pareiškė, kad Latvija norinti gyventi su savo kaimynais taikiai.

Kun. Radvila Lenkijos atstovas, beveik pačioj savo kalbos pradžioj tarė labai reikšmingus žodžius, kad visi lenkai atydžiai seksią konferencijos darbų, nes iš tos konferencijos jie laukia ne tik taikos Rytų Europoj, bet ir lenkų ir rusų tautų susitartinimo. Toliau jis kreipė dėmesį, kad Lenkų atstovai, kaip ir Latvių, Estų ir Suomių atstovai, ir gi patieksią kai kurių politinių pasiūlymų, kurie ir būtų ryšamojo nusiginklavimo klausimo pagrindu. Čia jis pareiškė, kad reikalui esant, jis kalbėsias taip pat ir Rumunų karaliaus vardu.

4. Dėliai viešumos.

Visų atstovų pranešimams pasibaigus, buvo nutarta svarstyti Rusų delegacijos pareiškimas, kaipo pamatinis, o reikale kiekvienas atstovas darysias savo pareiškimus bei pasiūlymus.

Čia bolševikai pasiūlė visą darbą vesti ir svarstyti viešai, nes girdi tos konferencijos darbus seka plačiosios pasaulio liaudies minios. Tačiau kitų valstybių atstovai su tuo bolševikų pasiūlymu nesutiko, pareikalavo, kad darbas eitų biuruose, nes tada jis sparčiau seksis. Taip ir nutarta.

Tuo ir pasibaigė pirmas konferencijos posėdis.

5. Skirtingos nuomonės.

Nuo pat pirmosios konferencijos dienos pasižymėjo svarbūs skirtingumai dalyvių tarpe: 1) rusai spyrė padaryti faktinę apsiginklavimo sumažinimą, neįsileidžiant per daug į kitus klausimus; 2) visos kitos valstybės pat pradžioje pareikalavo „moralio nusiginklavimo“, būtent pirmiau išspręsti įvairius politinius klausimus toj prasmėj, kad sumažėtų pats karo pavo-

jus; prie to „moralio nusiginklavimo“ sprendimo prisidėjo lietuviai ir rusai, tačiau tuoju iškilu kitų skirtingumų, dėliai kuriu konferencija ir nepaiekė jokių realių rezultatų ir 3) griežti lenkų ir lietuvių nuomonių skirtingumai dėl Vilniaus ir kitų užgrobtų Lietuvos kraštų. Tie visi skirtingumai ir sudarė iš pat pirmos dienos konferencijai pavojų ir iš priežasties tų skirtingumų konferencija beveik neišėjo iš teorinių ginčų srities. Tie skirtingumai taip pat parodė valstybių susigrupavimą dėliai bendros politikos: 1) pirmučiausia beabėjo pasireiškė savistovė, kaip iniciatoriu, rusų politika, 2) toliau Lietuva iš visų valstybių išsiskyrė dėliai savo paimavos su lenkais ir 3) lenkų politika, kurios sekė latvių, estų ir suomių atstovai ši politika, beveik visą laiką eidama prieš lietuvių ir rusų pasiūlymus bei reikalus, ir skaitėsi vyriausia konferencijos iširimo priežastimi.

Visi šie ginčai ėjo šioj eilėj:

Grudžio 4 d. konferencijos biuro posėdyj lenkai, estai suomių ir latviai pareiškė, kad galima spręsti materialio (faktino) nusiginklavimo reikalus, tik išsprędus „moralio nusiginklavimo“ dėsnius, būtent pašalinti visus tuos tarp konferuojančių valstybių nesusipratimus, kurie ir yra karo pavojumi ir tuo būdu įvesti „pasitikėjimo atmosferą“ (apystovas). Čia lietuviai paskelbė ir raštu padavė pareiškimą, kad reikalinga sudaryti arbitražo (trečiųjų) teismus, kurie ir spręstų visus esamus ir būsimus tarp valstybių ginčus bei nesusipratimus, ypač gi dėliai rubežių, tie gi sprendimai būtų priverstinai suinteresuotoms valstybėms.

6. Lietuvių pareiškimas dėl Vilniaus ir Trečiųjų Teismo

Pareiškimas pirmučiausia pažymi, kad konferencijoj dalyvaujančios valstybės yra padariusios su Rusija taiką, kuri dabar duoda galimybės susitarti dėl apsiginklavimo sumažinimo, toliau pareiškimas sako:

„Reik pažymėti, kad tarp visų čia dalyvaujančių valstybių jau įvyko ir sureguliuoti gerų kaimynų santykiai, tačiau Lenkija, deja, sudaro čia išimti. Lenkija iki šiai dienai okupuoja dalį Lietuvos teritorijos su jos sostine. Dėliai to tarp Lietuvos ir Lenkijos yra faktinio karo padėtis ir todėl grėsia pavojus ir kitiems kaimynams. Lietuvos valdžia darė ir daro daug pastangų, kad taikos būdu atgauti savo teritoriją (kraštą) ir todėl daug kartų kreipėsi į Lenkijos sąžinę ir moralį pajautimą, tačiau visa tai nedavė jokių teigiamų pasekmių. Lenkija ne tik negrąžina pagrobtųjų žemių, bet dargi sudaro nuolatinį ginkluotų susirėmimų pavojų ir aiškiai rodo palinkimą galutinai prijungti minėtą Lietuvos kraštą.

Maža to Lenkija parodė visą savo klasingumą, prasižengdama prieš visus tarptautinius doros dėsnius ir laužydama jos pačios pasirašytą Suvalkų sutartį. Tuo savo pasielgimu ji kirto smūgį savitarpiam pasitikėjimui ir panaikino gerų kaimyninių su ja santykių galimybę, pagrobus gi Lietuvos kraštą ji neduoda Lietuvai galimybės nutiesti Rytų sienų, kurias nustatė taika.

Be to dėl Lenkija, naudodamasi ypatinga padėtimi, pasirašė su Sovietų Rusija taiką, praveddama sau naują sieną ir, neatsižvelgdama Versalės sutarties, stengiasi tą sieną, kaip savo, legalizuoti, nežiūrind, kad jie užgriebė svetimas jai tautos žvilgsniu apygardas.

Dėliai tokios padėties ir turėdama galvoj 87 Versalės sutarties straipsnį, Lietuva negali pripažinti Rygos sutarties, kaip teritorijos reikalu išsprędimo ir todėl žiūri į Rygos sutartį, kaip į laikinąją faktinę padėtį.

Atmindama visą tai, kas aukščiau pasakyta ir ypač šios dienos Vilniaus klausimo padėtį, Lietuva visuomet ir visur yra pasiryžusi taikos keliu risti Lenkų okupuotos teritorijos ir sostinės klausimą, bet kadangi Lietuvai nuolatos grėsia susirėmimų su Lenkija pavojus, todėl ji privalo visuomet budėti, kad atremti naują nelauktą smūgį“.

Toliau pareiškime, pažymėta, kad apsiginklavimo sumažinimas galimas tik tada, kai bus pašalintos karo bei ginkluotų susirėmimų priežastys ir galų gale trijuose punktuose tiksliai pasiūlyta visus nesusipratimus risti trečiųjų teismu ir apskritai taikos būdu.

Šis Lietuvos delegacijos pasiūlymas yra vienas svarbiausių ir realiausių visų konferencijoj padarytų pasiūlymų ir jis turėjo, kaip matome iš konferencijos aprašymo, didelės įtakos į ginčų eigą bei jų pakraipą.

7. Ginčų eiga.

Po to pareiškimo ir pasirodė tie didžiausi tarp lenkų ir lietuvių skirtumai, būtent: lenkai sutiko įvesti arbitražo teismus, bet tik dėliai būsimųjų nesusipratimų, šiap gi esamus dalykus palikti nejudintus. (Status quo) Aišku, kad lietuviai reikalavo Vilniaus klausimą spręsti trečiųjų teismu, lenkai gi, bijodami tokio sprendimo, sutiko įvesti trečiųjų teismus tik būsimiems nesusipratimams spręsti, kad tuo būdu amžinai palaidojus Vilniaus klausimą. Latviai, estai ir suomių Vilniaus klausime palaikė lenkus, aiškindami, kad tai esąs „naminis“ lenkų ir lietuvių ginčas. Lietuviai priminė latviams ir estams, kad juk jie patys išsprędė sienų ginčą trečiųjų teismu ir todėl stebisi iš tokio jų sprendimo Vilniaus klausimu. Be to lietuviai pareiškė, kad Tautų Sąjunga Vilniaus klausimo išspręsti nesugebėjo, bet šis klausimas juk turi būti pagališ išspręstas, todėl tie, kurie nenori Trečiųjų Teismo tegul nurodo kitą koki būdą šiam klausimui išspręsti. Tačiau tų trijų tautų atstovai savo nusistatymo nepamainė, nors ir neturėjo kuo jį paremti.

Rusai paremdami lietuvius ir priimdami pasiūlymą dėliai trečiųjų teismo griežtai reikalavo tuoju spręsti nusiginklavimo sumažinimą, tačiau prie jokios sutarties neprieita.

Antrame grudžio 4 d. konferencijos biuro posėdyj ir gi prie jokių sutarčių neprieita: Litvinovas rusų vardu sutiko dėtis prie sudarymo komisijos dėliai trečiųjų teismo ir „nepuolimo“ sutarčių, tačiau ta sąlyga, kad tuoju svarstyti ir nusiginklavimo sumažinimo reikalą. Rusai paskelbė savo deklaraciją, kur aiškiai pareiškė pasiūlymą laike pusantų ar dviejų metų sumažinti kariuomenę trimis ketvirtdaliais, nustatyti ne daugiau 400 aukso rublių metams kiekvieno kareivio užlaikymui ir apginklavimui, paleisti nereguliare kariuomenę ir neutralizuoti parubežio zoną. Lenkai, latviai, suomių ir estai tam rusų pasiūlymui pasipriešino, lietuviai gi ir čia laikėsi savystovios politikos, statydami tuos pačius reikalavimus, kurios išanksto buvo pasiūlę ir be to dar reikalaudami Vilniaus klausimą išspręsti trečiųjų teismo keliu.

Trečiame biuro posėdy (grudžio 5 d.) lenkai paskelbė savo kontrdeklaraciją dėliai pirmiau paskelbtos rusų deklaracijos. Svarbiausias tos deklaracijos pagrindas, tai „vienas kito nepuolimo sutartis“. Tos sutarties projektas buvo sprendžiamas bei svarstomas grudžio 5, 6, 7 ir 8 d. posėdžiuose. Lietuviai ir rusai vėl padavė savo pareiškimus. Svarbiausias lietuvių pareiškimas tas, kad visi ginčai dėl teritorijų būtų sprendžiami trečiųjų teismu, taigi kad tuo būdu būtų sprendžiamas ir Vilniaus klausimas. Lenkai, latvių, estų ir suomių palaikomi,

tam lietuvių reikalavimui griežtai pasipriešino. Vienas svarbiausių rusų reikalavimų, kuris mums, lietuviams, gali turėti ypatingos reikšmės, atsižvelgiant į mūsų kaimynų lenkų—latvių—estų—suomių santykius, tai punktą, skelbiantis, kad būtų panaikintos slaptos valstybių sutartys, kurios galėtų pakenkti kitai valstybei.

Gruodžio 9, 10 ir 11 d. posėdžiuose svarbiausi ginčai ėjo dėl kariuomenių sumažinimo. Lenkams pastebėjus klausimą kariuomenės sumažinimo taip,

kad tik nustatyti 1923 m. kariuomenės skaičių visose konferencijos valstybėse o jau vėliau išdirbti būdus tolimesniai sumažinimui, rusai nusileido ir sutiko svarstyti tik sumažinimą kol kas vienu ketvirtadaliu, t. y. nustatė tik 1923 met. kar. kontingentą (skaičių). Čia visi atstovai, išskiriant lietuvių kurie pareiškė kad sutinka principaliai sumažinti 25% bet konkrečių davinių neduos, paskelbė kiek kuri valstybė turi kariuomenės ir kiek sutinka palikti 1923 m., imant dėmėn kariuomenės sumažinimą vienu ketvirtadaliu.

Iš mūsų kovos su bolševikais dėl Lietuvos Nepriklausomybės 1919 m. bolševikų karininkai bei komisariai lietuvių nelaisvėj (Kauno belaisvių stovykloj).

Savo sveikatos reikalui.

Nesupratimas ir apsileidimas. Yra tai karti teisybė, kad liaudis visai silpnai tenuvokia apie sveikatą, ligas ir jų gydymą, o jau apie higieną—sveikatos palaikymo mokslą tai jokio supratimo neturi; skundžiamasi dėl švarumo stokos, bet dažnai jo visai nėra per nežinojimą apie grėšiantį sveikatai pavojų dėl švarumo stokos, o dažniausiai per blogą išauklėjimą. Švarumo stoka ne tik privačiame gyvenime, bet ir viešame susirinkime, prekyboj, pramonėj ir t. t., kame žmonės labiau susitelka; čia jau nesilaikymas pagrindinių higienos dėsnių teikia visuomenei didelės žalos paveikslė įvairių užkrečiamųjų ligų bei epidemijų.

Pakol didesnė mūsų liaudies masė nėra gilaus supratimo švaros reikalui, kol higienos reikalingumo supratimas čia giliai neįleidžia savo šaknų, tol mums reikalinga kariuomenėj, nuo pat pirmos naujoko pastojimo dienos ligi visai jį paleidžiant atsargon, daryti stiprios presijos (spaudimo), kad jis nuosekliai pildytų visus higienos reikalavimus. Čia jis turi būti vyresniųjų pamokomas, paremiamas, turi būti jam išaiškinamas ir iš jo reikalaujama, neatsižvelgiant nė į ką, kol higienos taisyklių praktikavimas teis jam į kūną

ir kraują. Reikia jam įkalbėti, kad tą kūno kultūrą jis ir namo sugrįžęs palaikytų, ir kad kitus piliečius to pamokytų.

Tik tuo keliu einant (ir per mokyklas) galime tikėtis, kad platus liaudies sluogsniai išmoks ir pradės taikyti sveikatos mokslą gyvenime, supras švarumo reikalingumą, o tai išeis visos mūsų tautos laimei ir kariuomenės naudai.

Sveikatos mokslui ir praktikai sunaudotas laikas veltui nedingsta; jis pajaunina kūną ir dvasią, duoda kūnui lankstymo ir užgrūdina jį.

Švarumas. Svarbiausias sveikatos mokslo dėsnis — švarumas, jo pasiekama vandeniu ir muilu.

Visas kūno paviršius ir net tos dalys, kurios drabužiais pridengtos, yra nuolatose dulkių ir bakterijų apšedžiamos, o kareivis ypatingai daug dulkių gauna; todėl kasdien reikalingas prakaito pašalinimas, nes dulkes su bakterijomis, prakaito ir odos riebalų sulaikomos, susimaišo su kitomis odos atmatomis ir užklijuoja poras (odos kvėpavimo skylutes); todėl oda nebesveikuoja (nebeatsuoja). Todėl reikalinga kasdien plauti netik veidą, bet taipgi ir galvą, kaklą, rankas, pečius ir krūtinę su tyru vandeniu ir muilu, be to,

Taigi 1923 m. būtų pas rusus 600.000, pas lenkus 280.000, pas latvius 19.000, pas estus 16.000 ir suomių 28.000. Tačiau rusai parodė, kad jie turi tikrų žinių, kiek kuri valstybė šiandien turi kariuomenės, būtent lenkai 294.000, latviai 19.500, estai 13.000, suomia 28.000, taigi viešai išrodyta, kad visos šios valstybės padavė netikrų žinių apie savo kariuomenę ir todėl ne tik nebūtų kariuomenės sumažinimo ketvirta dalimi, bet estai ją dargi padidintų 3000 karių. Rusai siūlė 1923 metams nustatyti šiuos skaičius: lenkams 214.000, latviams 12.000, estams 9000 ir suomiams 22.000.

(Prie progos prisieina pasakyti, kad rusai irgi pasiūlė ne geriau už kitus, nes parodė tik 800.000, bet ištikrųjų turi mažiausia į 1.200.000).

Do ilgų ginčų kai kurie mažesnės svarbos lenkų bei rusų deklaracijų punktai buvo priimti, tačiau prie jokių galutinių sutarčių neprieita, nes dėl svarbiausiųjų punktų, būtent dėl kariuomenės, trečiųjų teismų, slaptųjų sutarčių panaikinimo ir tt. nesusitarta.

Gruodžio 12 d. buvo paskutinis konferencijos posėdis. Rusai reikalavo iš konfer. priimtų pasiūlytų skaitlines. Lenkai ir jų sėbrai griežtai atsisakė. Kai galutinai paaiškėjo, kad prie jokių sutarčių prieiti negalima, konferencija nutarta baigti, rusai gi tada paskelbė dar vieną deklaraciją pažymėdami joje tarp kitko lenkų netaikingumą ne tik su rusais, bet ir su lietuviais, šiaip gi visą atsakomybę dėl nesusitarimo prinesdami vien Lenkų, Estų, Latvių ir Suomų atstovams.

Besiskirstant konferencijai gruodžio 12 d. 19 val. visos delegacijos pareiškė, kad nors dėl nieko ir nesusitarta, tačiau nė viena valstybė nemananti kita kitos pulti. Lietuvos delegacija be to dar buvo paruošusi plačią konferencijos kritiką, kur tarp kitko vėl nuodugnai buvo paliesta Vilniaus klausimas, Suvalkų sutartis, ir tt., tačiau to savo pagaminto darbo konferencijoje pareikšti jau nebespėjo.

Bolševikai ir Maskvos konferencija.

Neabejotinai svarbų ir gražų reikalą rusai bolševikai iškėlė, šaukdami Maskvon nusiginklavimo konferenciją. Tačiau pirm negu tarus jiems už tai

ačiu, privalome į šį tą atsižvelgti, būtent: ar bolševikai, šaukdami šią konferenciją, ištikrųjų turėjo galvoj rimtą tikslą, ar patys jie tikėjo į šios konferencijos vaisius, ar rasit padarė tai tiktai dėl kokių nors jiems patiems naudingų ir reikalingų tikslų, nieko bendro neturinčių su nusiginklavimu.

Kad į šį klausimą atsakyti, pirmučiausia turime prisiminti garsiąją Haagos taikos konferenciją 1904 metais. Toji konferencija buvo sušaukta rusų caro Nikolajaus Antrojo pasiūlymu. Tada tai rusų diplomatai, caro valią bepildydami, visam pasauliui skelbė, kad rusų caras ir rusai esą užsidegę visame pasaulyje amžiną taiką įkurti. Tačiau greit pasirodė, kad rusų valdžia beskelbdama pasauliui taiką, slaptomis visomis pajėgomis rengėsi į karą su japonais. Visa gi bolševikų valdymo galdynė parodo, kad bolševikai laikositu pačių politikos įpročių bei sistemos, kaip ir caro valdžia, kad bolševikų priespauda ir klasta viduj bei silpnųjų pasienio valstybių spaudimas ir smaugimas dargi kur kas didesni, negu buvo caro laikais. Juk užtenka prisiminti nors gražią Gruzinių Respubliką, kurią bolševikai vien klasta ir žiauria pajėga naudodamies, kraujuos paskandino.

Vciko atstovas Smidavičius, atidarydamas konferenciją, pasigyrė, kad Sovietai visados buvo energingiausi (griežčiausi) „tautų apsisprendimo teisių“ šalininkai bei vykdytojai. Tačiau, nekaltant apie daugybę kitų bolševikų kraujuos paskandintų tautų bei silpnųjų valstybių, prisiminkime nors ir tai, kaip mes patys sunkiai apgynėme savo laisvę nuo bolševikų pavergimo, prisiminkime, kad bolševikai, užgriebę Vilnių, nė nemanė geruoju iš jo išėiti, nežiūrint, kad su jais taika jau buvo padaryta ir Vilnius ta sutartimi mums priklausė; prisiminkime kokiu vargu jie mums mūs išvežtąjį turta gražina, o daug ko ir visai nenori gražinti, kaip, padėkim, mūs istorijos dokumentu (Vilniaus archyvo) ir t t.

Taigi visą tai atsimindami, užgirde „taikingą“ bolševikų šauksmą, ir dar turėdami galvoj, kad jei, kaip sakoma, apskritai politiška diplomatija yra ne visai padori, taigi negali būti padori ir bolševikų diplomatija, jau turime būti atsargesni, labiau budėti ir statyti klausimą šitaip: kodėl bolševikai ėmė taip uoliai taika rūpintis:

reikia kasdien visas kūno paviršius nutrinti šlapiu skudurų ar rankšluoščiu; tuo pasiekiamas kūno užgrūdinimas.

Užgrūdinimas. Žodis „užgrūdinimas“ reiškia galėti būti įpratusiam taikintis įvairiems temperatūros (oro) sviravimams. Geriausias būdas odai užgrūdinti yra fizinis darbas, tyrame ore, bet čia dar žymią reikšmę turi šaltas vanduo. Nuo šalto vandens visų pirma stipriai susitraukia kraujo indai; tačiau greitai vėl jie išsikečia, gamindami kūno paviršiuje malonią šilumą kitais žodžiais sakant, — į šalčio veikimą kūnas atsako šilumos padidiniu arba užplūdimo šilto kraujo nuo šiltų kūno dalių prie staiga atvėsintųjų dalių. Jeigu vanduo vartojamas kaip užgrūdinimo priemonė, tai įvairūs jo naudojimo būdai, k. a. prausimasis, apsipylimai arba „dūšai“ turi būti greitai vykdomi, vanduo neturi būti labai šaltas (18°—14°) ir tuoj po vandens vartojimo reikia stengtis kūną sušildyti stipriu trynimu, greitais ir stipriais judėsiams arba tuojau atsigulti į lovą. Kasdieną tai darant odos indų muskulai stiprėja ir šiluma kūne besipratinant reguliuojasi; pasidarą padėtis, kuri mus nuo persišaldymo apsaugo. Tas ir yra užgrūdinimas.

Mazgojimas. Vadovaujantis statutais, kareiviai

turi ne mažiau keturių kartų į mėnesį mazgotis pirty, bet esant daug darbo, niekas nekreipia dėmesio tai, nors tai ir eina prieš statutą, bet dažniausiai nėra pirčių arba jos sugadintos, trūksta kūro ir laiko; tik reiktų čia atsiminti, kad nesimaudant ilgesnį laiką, tai labai atsiliepia į kareivio sveikatą ir ūpą.

Pirty reikalinga visas kūnas gerai įmuilinti. Iš pirties išėjus reikia vengti persišaldymo; labai gerai prieš išėisiant iš pirties apsipilti drungnu vandeniu.

Oda baigiama valyti, nutrinant ją svarių rankšluoščiu. Vieno rankšluoščio savaitėj kareiviui permaža, juo negali jis palaikyti nė mažiausių švarumo reikalavimų; mažiausia kareivis reikalingas 2-jų rankšluočių.

Maudymasis vasarą upėj ar ežere irgi padeda švarumą palaikyti, be to, jis užgrūdina ir atgaivina kūną. Plaukimas padidina drasą, sustiprina pasitikėjimą savimi ir išlavina rankų ir kojų muskulus, o taipgi stiprina širdį ir plaučius. Maudytis kareivius reikia vesti lengvo žygio tempu; į vandenį žengtiama tik gerokai atvėsus ir vandenį neleisti ilgai būti. Žmonės, kurie turi palinkimo sirgti ausų ligomis, ausų skylutes privalo užsikimšti riebalais prigirdyta vata ir nendaryti. Šiaip besimaudant žiūrime bendrų dėsnų; tik dar reikia pastebėti, kad maudymasis, nors tai ir

1) ar rengiasi ką nors savo kaimynų puliti ir stengiasi „taikiomis kalbomis“ jo atydą užmigdyti;

2) ar pabaigė tuo tarpu savo karų eilę ir todėl šiandien neturi su kuo kariauti, taigi galima kariuomenę ir sumažinti;

3) ar bolševikų valstybė nebepakelia biudžeto, sunkumo (valstybės išaidos ypač karo reikalams žmonėms nebepakeliamai sunkios);

4) ar visa ta konferencija buvo reikalinga tik tam, kad savo (ir ne savo) liaudžiai parodyti bolševikų norą—taiką įvykdyti, bet kad kitos „buržuazinės“ valstybės tam priešinasi.

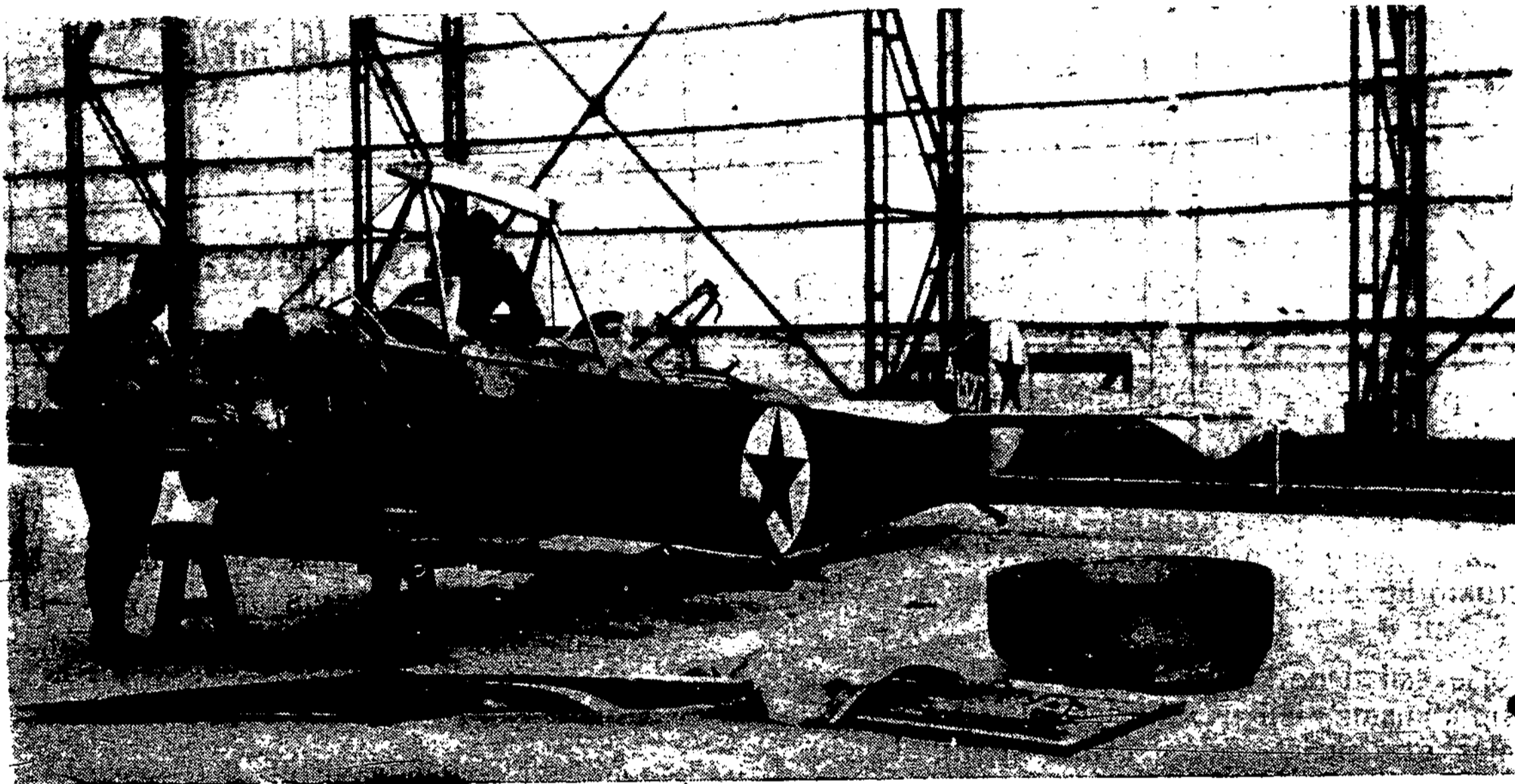
Kad nuodugnai į visus tuos klausimus atsakyti, reikėtų daug vietos „Karyj“ užimti. Pažymėsime čia tik įžymiausias tų klausimų vietas:

1) dar visai neseniai bolševikai pasiuntė Rumunams reikalavimą mėnesio laike atiduoti Rusams Besarabiją vien tik todėl, kad tas kraštas caro laikais

priklausė Rusams. Rumunai nesutiko. Tačiau su Rumunais laukti karo šiandien bent nėra ko, nes Rusai, pradėję kariauti su Rumunais, į tą karą įtraukė Lenkus, o su jais ir kitus ir tuo būdu vėl užvirtų didelis ir patiems Rusams pavojingas karas. Kitų „palinkimų“ į karą dėl savo Vakarų sienų „išlyginimo“ šiandien Rusai nėra pareiškę;

2) ačiu susidėjusiems politiškais santikiams, kaip jau aukščiau minėjome, šiandien Rusų bolševikų karai Europoj negrėšia. Rytų valstybės pasienės bolševikų saskaitos dar neužbaigtos su Japonais. Šiaip gi visoj Rusijoje arba esti arba nuolatos grėšia sukilimų pavojus. Šiaip ar taip visiems tiems reikalams bolševikams reikalinga nemaža kariuomenės;

3) didysis ir savitarpio karai, revoliucija, badas, įvairūs „nusavinimai“, nevykusios reformos, teroras ir t. t. begaliniai suardė ekonominę Rusijos padėtį. Bolševikai įsitikino, kad be pramonės, be daugelio kito-

Iš mūsų kovos su bolševikais dėl Lietuvos nepriklausomybės 1919 m. bolševikų orlaivis, patekęs į lietuvių rankas laike kovų ties Sėta, Jeznu ir t. t.

„tarnybinis dalykas“, bei turi sekti atgaivinimo, sustiprinimo ir šiaip suteikti kūnui smagumo.

Rankų švarumas. Ypatingos švarumo žvilgsniu priežiūros reikalauja rankos. Tarnybos labai turi būti griežtai reikalaujama keletą kartų per dieną plauti rankas vandeniu su muilu, būten tuoj sugrįžus iš užsiėmimų, prieš valgį ir po kiekvieno valymo batų, rūbų ir t. p., čia rankų plovimas turėtų būti tarnybos pareiga ir atliekamas viršininkei prižiūrint. Laike užsiėmimų ant rankų susitelkia daugybė bakterijų, kurios su gatvės ir mokymų aikščių dulėmis nusėda ant įteptų šautuvo dalių; ypač rankos suteršiamos, paliečiant suprakaituotus arklius. Jeigu tokiomis suterštomis rankomis paliečiame duoną ar kitą maistą, tai randasi daug pavojaus burnai ir pilvui užkrėsti bakterijomis; nuo čia kyla ligos pavojus.

Be to, reikia įpratinti kareivius po kiekvieno lankymo išeinamosios vietos tuoj nuplauti rankas. Užtai gerai įtaisytos kareivinėse išeinamosios vietos taip įtaisyta, kad kareivis, eidamas iš išeinamosios vietos būtinai turi pereiti per prausimosi kambarį. Geras rankų švarumo palaikymas yra geriausia priemonė nuo pirštų nuaugimo (Pararitium) ir kitų uždegimų.

Rankų švarumo palaikymui reikia dar priminti, kad žaizdos, nors iš pirmo žvilgsnio ir menkiausios nebūtų rankomis liečiamos; žaizdas liesti gali tik sanitarijos puskarininkis.

Žiemą, esant dideliems šalčiams, prieš išeisiant į gryną orą reikia rankas sausai nušluostyti; labai gera yra truputi su riebalais patepti; pataroji priemonė labai gera ausims, nosiai ir kojų pirštams.

Kojų priežiūra. Svarbiausias kiekvieno pėstininko kareivio uždavinys – kojų priežiūra; čia svarbiausias dalykas, tai irgi švarumas. Tankus žiūrėjimas ir geras pamokinimas turi sužadinti žmonėse supratimą, kad kojų švaros palaikymas yra be galo svarbu.

Kojas reikia plauti tyru vandeniu su muilu kelis kartus į savaitę, geriausia vakare prieš eisiant gulti; žmonės, kurių kojos prakaituoja, turi jas plauti kasdien. Žinoma, kojų plovimui tam tikroje vietoje turi būti įtaisyti atatinami indai. Prieš kojų nusausinimą reikalinga tarpupirščius gerai išplauti, kad nepasiliktų muiluoti. Plaunant šaltu vandeniu dingsta visoki kojų prakaitavimai, kojos visiškai pasveiksta ir kenksmingas prakaito veikimas į odą dingsta.

Koju priežiūra dar kiek pagerėja, vartojant gerus

kių kapitalistinių bei „buržuazinių įpročių“ toliau gyventi nebegalima. Reikalinga kelti pramonę ir šiaip daug ko gražinti, taisyti, atstatyti, bet čia reikalingi dideli kapitalai, taupumas, kariuomenė gi suėda be galo daug turtų, todėl ir reikalinga ją mažinti. Šis dalykas buvo ir bus svarbiausia ir rimčiausia, o gal ir vienintelė nusiginklavimo politikos, arba kaip konferencijoje buvo kalbama, „biudžeto nuginklavimo“ priežastis;

4) tačiau bolševikai per daug įpratę prie agitacijos bei propagandos, kad nepasinaudoti taip puikia proga už save paagituoti. Sušauksim, girdi, konferenciją, išeis kas iš to ar ne, bet kalbėsime, rašysime, ginsime savo taikos politiką kiek tik norėdami—tai bent agitacija mūs naudon. Ir ištikrųjų Maskvos bolševikų laikraščiai konferencijos metu pilniausi grynai agitacinių straipsnių, kuriuose ligi nuobodumo nuolatos kartojasi tie patys sakiniai, žodžiai, sauskmai. Bet kad bolševikams rūpėjo propaganda, jie tai ne kartą pareiškė pačioje konferencijoje.

Į tamsią rusų liaudį, kiek ji, žinoma, skaito laikraščius, ta agitacija paveikė, o jau tikrai paveikė įkomunistiniai nusistačiusios žmonės. Čia bolševikai bent dalinai savo tikslo pasiekė.

Kalbant dėl to, kiek ištikrųjų buvo „nuoširdus“ bolševikų noras nusiginkluoti, ir atsimindami jų priekaištą kitiems dėl tikrų kariuomenės skaitlinių slėpimo, būtinai turime pabrėžti štai ką:

1) bolševikai dar visai neseniai turėjo 1.600.000 kariuomenės, neskaitant komunistų būrių („Bellona“) Turimomis žiniomis dabar jie turi ligi 1.200.000, o ne 800.000, kaip tai jie konferencijoje paskelbė.

2) Artilerijos Vadyboj yra apie 40 ginklų dirbtuvių, kur dirba užsienio (daugiausia Vokiečių) technikai, darbas gi einas labai įtemptai (intensyviai); sukviesta į kariuomenę ir dirbtuves daugybė vokiečių karo instruktorių; daug daroma milžiniškam oro laivynui padidinti ir t. t. („Bellona“).

3) bolševikai nenori mažinti jūros pajėgų; karui ar „nesusipratimams“ ištikus, bolševikai savo laivais bei desantas gražiausiai galėtų užimti Estų, Latvių, Suomų, o iš dalies ir Lietuvos pakraščius. Taigi bolševikai, ir sumažinę sausumos kariuomenę, gali savo kaimynus iš jūros pavergti, ypač jei kaimynai sumažintų savo kariuomenę.

nuo prakaitavimo vaistus; tokie vaistai yra salycilo tepalas, taip vadinamas kojų tepalas ir kariuomenės vazenolio pudra; tik reikia žiūrėti, kad tie dalykai nebūtų vartojami, jeigu ant kojų randasi žaizdos ir t. p., vazenolio pudra tuose atsitikimuose ypač skaudžiai erzina odą ir gali nuo to kilti ekzema. Žinomas dalykas, jeigu kojų prakaitavimas labai didelis, reikia kreiptis į sanitarijos karininką (gydytoją). Bet žmonėms atidžiai žiūrint kojų švaros ir viršinininkams tinginius paspaudus, greitai išnyksta visos kojų prakaitavimo ligos.

Kojų pirštų nagus reikia tik su žirkklėmis apkarpyti, kad įdrėkimų ir uždegimų išvengus. Didžiojo piršto nago jaugimas, uždegimas ir puvimas dažniausiai atsiranda netaisiklingu to nago piaustymu, būtent giliais jo kampų išpiaustymais; visų geriausia jis piaustyti ne per trumpai ir tik tiesiai iš priekio.

Kojinės, autai ir t. p. turi būti dažnai keičiami ir gerai gulėti prie kojos; prakaito prisigėrę autai ar kojinės padaro kojos odos uždegimą, negerai prigulintieji—sutrina puslės. Sutrintos puslės reikia duoti sanitarams apžiūrėti, bet nieku būdu pačiam nekrapštinėti. Nutrintos žaizdos, sumušimai atsiranda nuo negero autų gulėjimo ar per kietos avalinės odos; tokie nutrynimai padaro daug skausmo ir sunkiai išgydo-

Visą, kas čia išdėstyta turėdami galvoj, turime labai ir labai paabėjoti į nuoširdus bolševikų konferencijoje norus sumažinti savo ginkluotas pajėgas bei į jų taikius palinkimus.

Kap. Ruseckas.

Geraširdis kareivis.

Kareivis Jonas K., perskaitęs 49 „Kario“ Nr. apie tai, kaip vienas kareivis netikėtai gavęs 75 tūkstančius dėdės palikimo, besidžiaugdamas su draugais svetima laime, tarė:

— Tai kad man bent vienas dėdė mirdamas tokį palikimą paliktų, tai, dvigubai pasidžiaugčiau.

— Kodel tu dvigubai džiaugtumeisi ir kiek gi tu dėdžių turi? — paklausė jo draugai.

— Tai mat aš neturiu nei vieno dėdės, tai jeigu kuris jų mirdamas paliktų man turta, tai pasidžiaugčiau iš turto ir pasidžiaugčiau iš to, kad nereikia gailėtis savo mirusio dėdės, kurio aš niekad ir neturėjau, — atsakė sumanus ir geraširdis kareivis.

1923 Metams.

Naujieji Metai! pilnį svajonių
Žengkite drąsiai ir sparčiai!...
Nes laukia deivės — deivės velionių,
Jūs būsite pas mus svečiai!...

Ilgėtos laimės, šventų troškimų,
Būkite versmių berybė!...
Gana būs dejonų, skaudžių verkimų,
Kvepuok ilaisve Tėvyne!...

Atplaukus banga meilės galinga,
Nuplauki žaizdas Tėvynės!...
Saulutė skaisti, amžiais liepsninga,
Nušvieski šalį gimtinės!...

mi, todėl visuomet reikia stengtis jų išvengti.

Kaip svarbu pėstininkui prižiūrėti kojų letenas, taip nemažiau svarbu raiteliui visas tarpukojis ir sėdimoji kūno dalis. Žaizdos ir furunkulio apsireiškimai išvengiami dažnai šaltu vandeniu plaunant, baltinių švarumu ir užgrūdinimu; labai gera tam tikru laiku ištepti salycilo tepalu.

Burna ir dantys. Niekas kariuomenėje nėra taip apleista, kaip burnos ir dantų priežiūra; rodos užmiršta, kad geras burnos ir dantų stovis surištas su geru ir tikslu visos kūno sveikatos palaikymu.

Pirmiausias šiam tikslui reikalavimas, kad kiekvienas žmogus turėtų stiklinę ir dantims plauti šepetuką. Visų svarbiausia palaikyti dantų sveikata, nes blogais dantimis negalima kaip reikiant sukramtyti maisto; blogai sukramtytas maistas blogai pilvo virškinamas ir mažai teduoda kūnui naudos. Žmonėse labiausiai yra išsiplatinęs dantų išbyrėjimas (karies); jis atsiranda nuo pasidarymo burnoje rūkščių, kurios pasigamina iš maisto likučių, būtent iš angliavandenių; tos rūkštys išminkština viršutinį dantų sluogsnį (dantų emalį); paskiau atsirandantieji burnoje grybeliai pradeda ardomąjį darbą. Daugiausia tų rūkščių ir bakterijų atsiranda bemiegant; todėl vakare prieš eisiant gulėti reikia

Senus metelius, duobę ištaisę
Rytoj jau amžiui užpilsim!...
O Naujiems kelius, snaigėms iškaišę,
Atvira širdžia sutiksim!...

Tad, vyrai drąsiai grožybės vardan,
Paduokim viens kitam ranką!
Ir kaip broliai mes sustokim darban
Keldami Tėviškės Vardą!

Žingsniuokim tvirtai didvyriais pirmyn,
Su Naujo Ryto Vėliava!
Kelkime Vytį prie saulės aukštyn,
Oyvuos mūs laisva Lietuva!

Ištvėrė mūsų senuoliai kryžiuočių smūgius,
Nežūs ir ainiai po kardu!
Sveikinam drąsiai laisvės žygius,
Užgimusios Laisvės vardu!

Pranys Gylys.

Dalies istorijos klausimu.

Laikas nesulaikomai bėga. Gyvenime vieni įvykiai pakeičia kitus, sukeldami didesnės ar mažesnės domės. Dažnai dideli įvykiai, garbingi karžygių darbai, nepakliuvę istorijos lapam, eina praeties užmirštin ir nieko nepalieka ateinančioms kartoms. Taip, tiesiog lyg pasakoj išsivystęs mūsų valstybės įsikūrimas, tautos vadų nuopelnai, garbingos mūsų pirmutinės kovos dėl laisvės, — visa tai dar nesurašyta, tinkamai dar neįkainuota. Ateinančios kartos reikalaus mūsų paaiškinti, kaip sukūrėm savo valstybę, kaip atsirado kariuomenė, kaip kovojom dėl laisvės. Ir sunku bus atsakyti. Visa tai dabar nesurašę, nepažymėję sunku bus vėliau istorikui objektingai įvertinti faktus mūsų tėvynės nepriklausomybės atgavimo istorijoje, ir daug

jis kamuosis, ne stigs medžiagos. Todėl, kol dar nevēlu, darbuokimės!

Čia aš noriu iškelti didžiausią reikšmę suvaidinusių mūsų kovose dėl laisvės kariuomenės dalių (pulku) istorijos klausimą. Nebūdamas to dalyko žinovu nemanau jį išsamiai išgvildinti, bet, kadangi tas taip svarbus klausimas nebuvo viešai svarstomas, noriu tik iškelti ir sudominti juo. Manau, kad žinovai tuojau atsilieps ir duos konkrečių pasiūlymų tam klausimui išspręsti.

Apie tai, kad dalies istorija turi sudaryti tradicijas, turi išauklėti dalies karius reikalingoje dvasioje, — nėra abejonės, todėl ji ir turi būti parašyta.

Kaipo medžiaga dalies istorijai galima sunaudoti dalyse vedamus karo dienynus. Bet, neant nurodymų iš aukščiau, tuo klausimu dalyse yra didžiausia anarchija. Vienos dalys veda dienynus chronologijos tvarkoj, kitos straipsnių, trečios — jokių neveda. Į dienynus rašoma, kaip kieno išmanoma: vienur, matai daug jausmo įdėta, vaizdžiai išreikštas kalbamojo įvykio turinys, kitur matai tik chronologiją, svarbūs įvykiai tik keliais žodžiais tepaminėti, ir per visą dienyną tematai, kad „tas ir tas karininkas išvyko atostogų“, „tas sugrižo“, „toksai tai dienai yra toks pulko sąstata“ ir tt., kas visai nėra dalies istorijos turiniu. Manau, kad dienyną turėtų vesti tam tyčia paskirtas karininkas. Dienynas reikalingas vesti chronologijos tvarkoj, plačiai aprašant svarbesnius įvykius. Pvzd, mūsų aprašant, be gero aprašymo ir galimai objektingo įkainavimo reikalinga dar pridėti ir vaizdžias schemas. Aukšt. viršininkų atsilankimai, prakalbų turinys ir tt., irgi turi būti dienynan įtraukiama. Dienyne turi atspindėti visas dalies gyvenimas su jo laimėjimais, džiaugsmiais ir liūdėsiais. Ypač ryškiai turi būti pažymėtas dalies ūpas ir vidaus dvasios gyvenimas.

Tiek dėl dienynų. Dabar dėl istorijos.

Neužtenka to, kad daly yra gerai vedamas dienynas. Reikalinga, kad visi dalies karininkai ir kareiviai gerai žinotų savo dalies susitvėrimo istoriją, mūsų, ypač garbingus laimėjimus su priešininkais.

Tam tikslui, mano nuomone, reikalinga padaryti iš dienyno dalies veikimo santrauką straipsnių (galima ir chronologijos) tvarkoj ir išspausdinti „Mūsų

maisto likučius pašalinti ir tuo būdu sunaikinti rūgščių gaminimosi dirvą.

Kuo daugiausia bakterijų yra ir kuo daugiausia jų rankomis atnešama (dalina ir oru), tuo didesnis kyla organizmo pavojus, ypač kareiviams, kurių odos gleivės daug nukentčia nuo šalčio ir gauna dulkių kristalų; plačiausias kelias atidaromas bakterijoms peršaldžius ar šiaip kuo pagadinus kaklo geležaušes (liaukas), iš čia kyla daugiausia įvairių infekcijos ligų; kaip bakterijos iš burnos patenka į pilvą ir žarnas ir tenai pradeda organizmui kenksmingą darbą — lengvai suprantama; kaip jos (bakterijos) randa sau kelią į gerklą, gerkle ir plaučius, tai taipgi lengvai suprantama, ypač jeigu prisiminsime, kad kareiviai turi daug progos stipriai burna kvėpuoti, čia taipgi aišku, kodėl blogų dantų žmonės dažnai serga plaučių ligomis kataro pobūdžio.

Burna plaunama trinant dantų valomu šepetėliu dantų smegenis, dantis gausiai skalauant burną vandeniui, į kurį įdedama kiek paprastos valgamosios druskos; visoki dantų lašai, eleksirai, muilai, pastos ir t. t. kurie daugiau kenksmingi, negu naudingi, yra vengtini. Plovimas baigiamas gerai išskalaujant ir išgargaliuojant gerklą tyru vandeniui, kad tuo būdu pašalinus bakterijas. Visa tai darytina po kiekvieno valgio, bet turi būti reikalaujama kaip tarnybos dalykas

tuoj prieš einant gulti ir rytą atsikėlus.

Žiemą užėjus šalčiams, prieš išeisiant į tyrą orą, žmonės turi burną išgargaliuoti tyru vandeniui, čia burna ir gerklos užgrūdnamos nuo persišaldymo.

Kada grėsia infekcijos ligų pavojus, sanitarijos karininkai (gydytojai) turi parūpinti žmonėms antiseptiško burnai skalauti vandens; kaip su tuo vandeniui apsieiti ir kuomet jis vartoti turėtų prižiūrėti sanitarai ir šiaip viršininkai.

Dantų ligos turi būti dantų gydytojo apžiūrėtos ir tinkamai gydomos, pagedusius dantis reikia taisyti arba pašalinti. Dantų valomasis šepetėlis turi būti reikiamoj švaroj palaikomas ir laiks nuo laiko, kaip ir šukos plaukų šepetys ir t. p., viršininkų apžiūrlimas.

Labai dažnai atsitinka, kad įleidžiamieji į kareivines kirpėjai ir barzdaskučiai atneša užkrečiamųjų odos ir plaukų ligų; patartina, kad sanitarijos karininkas čia duotų tinkamų parėdymų, reiktų jų instrumentus ir kitus daiktus gerai dezinfikuoti. Kame tik galima, reikia stengtis prie kareivinių įtaisyti atskirus kirpimui ir skutimui kambarius, kuriuose pakankamai būtų tekamo vandens po kiekvieno skutimo ir kirpimo rankoms nusiplauti. Be to, norint turėti gerą sveikatą reikia nepaleistuvauti, negirtuokliauti ir nerūkyti.

Ltn. A. M.: iš „Grundsätze der Militärgesundheitspflege für den Truppenofficier“.

Žinyne“. Ir čia galėtų naudotis dalies karininkai, aiškindami kareiviams dalies istoriją. Be to kareiviams galima patiekti populiariai išdėstyta trumpą dalies istoriją brošiūrėlės pavidale, kad ir opolografu atspausdintą.

Ypatingai gerai turi būti redaguota dalies susitvėrimo pradžia ir pirmos kovos. Yra labai garbingų, kovoj pasižymėjusių dalių, kaip pvzd., Atskiras Partizanų Mirties Batalionas (dabar 9 p. pulkas), Panevėžio batalionas (dabar 4 p. pulkas) ir kt. Jų žygiai turi būti greičiausia surašyti.

Penkių arba dešimties metų nuo dalies įsikūrimo jubilėjams pažymėti, kiekvienai daliai privalu būtų pasirūpinti gražiai, iliustruotai išleisti atskira savo dalies istorijos knygutė.

Prašau tuo klausimu išsitariti.

VI. J—ka.

Pirklių dora.

Viename mūsų laikraštyje neseniai kažkas paskelbė, kad jis vakar pirkęs kilogramą cukraus, bet tas cukrus buvęs pusiau su smėliu, todėl prašo pardavusiojo cukrų pirklio kitą dieną geruoju atnešti Redakcijon pusę kilogramo cukraus, nes kitaip jis paskelbsias to pirklio adresą ir pavardę.

Kitą dieną daugybė pirklių nuo pat ryto ėmė Redakcijon nešti po pusę kilogramo cukraus...

Spėkite, kodėl pirkliai taip skubėjo atnešti tą pusę kilogramo cukraus.

Skriskime ir mes bemotoriniais orlaiviais.

Žmogaus siekimo į tolimas mėlynas padanges nepergalės ir pati mirtis!

Nedaug metų praslinko nuo to laiko, kuomet pirmieji Europos ir Amerikos aviacijos pionieriai, tęsdami nemirtingus Lilientalio ir Šaniuto bandymus skrajoti sunkesniais aparatais už orą, t. y. planerais savo kovoje su oro srove pavartojo naują įrankį — motorą ir propelerį. Tasai įrankis davė žmonijai sparnus ir padarė nemirtingais šios kovos didvyrių vardus: Orvilio ir Wilburio Wright'ų, Morico ir Anri Farmanų ir Santos-Diunono. Tuo pačiu beveik laiku Europos ir Amerikos pilotams pasisekė pralėkti ore uždarytą kreivą naujai išrastomis mašinomis ir nuo to momento žmonija, pametus visus kitus bandymus skrajojimo problemai išrišti (helikopterai ir ornitopterai) vyko nauju keliu ir abiejose žemės rutulio pusėse pradėjo virte virti intesyvus sutartinas darbas aeroplanams patobulinti.

Darbas šis pirmoj eilėj buvo nukreiptas į aeroplanų pritaikinimą karo tikslams ir valstybės besivaržydamos tarp savęs, palaikydavo naujai atsiradusią aviacijos pramonę ir skubiai sutverdavo naujas oro flotilijas.

Pasaulio karas davė naujų pastumėjimų aviacijos išsivystimui. Visose fabrikose konstruktoriai atsidėję ieškojo naujų priemonių ir išdirbinėjo planus, kad davus aeroplanams galimybės pakelti kiek galima daugiau sprogstančios medžiagos ir praplėsti jo veikimo sritį — ir šį sykį tikslas buvo atsiektas: ramūs miestų gyventojai, būdami šimtais kilometrų nuo fronto, išvydo ore milžiniškus „Gotha“, „Voisin'us“ „Handley Page“ ir išgirdo baisių krintančių iš padangės bombų sproгимus. Jeigu prieš karą kokia nors valstybė skaitė savo oro flotiliją šimtais — tai laike karo jos padidėjo iki tūkstančių aparatų.

Dabar, karui pasibaigus, galingai išsiplėtojusi aeroplanų pramonė nustojo galimybės parduoti savo

prekes, nes svarbiausias pirkėjas, valstybė, turinti aeroplanų išteklių, daugiau jų beveik visai neperka, o prekei esant labai brangiai, privatiems asmenims ji visiškai nėra prieinama. Ir štai vėl įvyksta permaina. Oro milžinai, ramiųjų gyventojų baidyklė, pasikeičia ir neša ant savo pečių tuos pačius piliečius su jų jūmanta ir prekėmis iš vienos valstybės į kitą iš vieno pasaulio galo į kitą. Europą apdengė oro linijų tinklas, tūkstančiai aeroplanų vaguoja į visas puses josios orą, konstruktoriai sugrįžo prie ramaus darbo ir per keturis metus davė aeroplanų tipus, pasiekiusius stebėtinus greitumo (340 klm. į valandą) aukštumo (apie 10.000 mtr.), skriejimo ilgumo ir komforto rekordus.

Norėdami duoti galimybės didesniai sportininkų skaičiui skrajoti nuosavomis mašinomis, konstruktoriai išdirbo naują mažo aeroplano tipą, skiriamą grynai sporto reikalams, kuri galima būtų pavadinti oro motocikletu (Pichoffe'o avionetas), bet dėja, ir šitie aparatai, savo brangumo dėlei, negali turėti didelio praplatinimo.

Taigi, tyrėdama žymiai išsivysčiusią techniką, aviacija vis dar nepasidarė prieinama masėms ir tik tai didelės bendrovės, turinčios žymius kapitalus, gali būti aeroplanų savininkais.

Mes jau žinome, kad žmogui pasisekė pavergti savo valiai orą aeroplano pagelba t. y. planero su pastatytu jame motoru, veikiančiu į propelerį. Vienok žmogaus protas tuo nepasitenkino ir nukreipė savo pastangas į tai, kad motoro judomąją jėgą pakeisti paties apgalėtosios srovės jėga — kitaip sakant — netiktai priversti orą pakęsti savo srityje lekiantį aparatą, bet ir pakelti jį į aukštį, kaip tai jis daro su arais, vanagais ir pan. Žmogus troško, kaip aras tyliai skristi mėlynojo padangėj, plaukdamas iš vienos oro bangos į kitą...

Ir štai vėl atgimė Lilientalio ir Šaniuto bandymai. Ir vėl žmogus išėjo nugalėtoju. Anglijoje pilotas Reynham pralaukėsi ore 1 val. 53 min. Vokietijoje Hentzen — 3 val. 7 min.; neseniai įvykusiose rungtyne, organizuotose Anglijos laikraščiu „Daily Mail“, fransuzas Maneyrol L. Peyret sugalvotu planeru pralaukėsi ore 3 val. 22 min. ir paėmė bemotorinio skrajojimo rekordą.

Planeras sist. Louis Peyret'o — yra tai dvilypis monoplanas, kuriame dvi poros sparnų pritaisytos yra viena už kitos korpuso galuose. Abidvi sparnų poros yra tarpų savęs lygios. Valdymas sulyg Wright'o sistemos.

Laikraščio „Daily Mail“ organizuotos rungtynės įvyko Ilford Hill'e (Sussex), jūros krante, tarp nedidelių kalvų. Planeras buvo pakeliamas nuo kalvos šono su pagelba virvių, susuktų iš guminių siulų (sandow) kurių vidurys užkabinamas planero priesaky, o galai ištempiami žmonių, iš abiejų aparato pusių. Kada ištempimas jau gana didelis, planeras paleidžiamas ir guminių virvių elastingumu jis išmetamas į orą, panašiai, kaip akmuo išmetamas iš vaikų ragatinės. Planeras yra keliamas prieš vėją, ir oro bangos, sutikdamos kely kalvos šonus, sudaro oro versmę, pakeliantį aparatą į keletą sekundžių ant keliosdešimties metrų. Maneyrol skrido aukštumoje apie 100 mtr. ir nusileido 50 metruose nuo pakėlimo vietos.

Skrajojimas aeroplanais net ir dabartiniu laiku, kuomet jau turima patobulintų motorų visuomet yra surištas su priverstinu nusileidimo galimumu dėlei motoro kaprizų, o taipogi su gaisro galimumu, kas esant aparate didelei benzino kiekybei, kuris randasi netoli arba po keleivių kojų, žinoma, negali raminačiai veikti į jų psichiką ir nots jie išsėdus iš aeroplano ir džiaugiasi tais smagumais, kuriuos jiems teko pergyventi ir vaizdais, kuriuos jie matė po savo ko-

jomis, bet patys jie, sielos gilumoje dėkuoja Dievui, kad pramoga šį kartą laimingai pasibaigė. Be to tryškantis į visas puses tepalas, kartais net ricina, degančio benzino kvapas ir nuolatinis motoro užimas, kliūdantis ką nors išgirsti, nepriguli prie malonių skrajojimo aeroplanais ypatybių. Planeras gi duoda pilnos galimybės naudotis visais paukščio skriejimo malonumais, nes jame visos išvardintos nemalonus pusės atpuola.

Planeras taipogi yra daug už aeroplaną pigesnis ir tai nieko stebėtino! Renault'o motoras 300 HP jėgos kainuoja apie 50.000 fr. o Breguet'o sistemos karo žvalgybos aeroplanas su kulkosvaidžiais, bombų svaidymo prietaisu, fotografijos aparatu ir radio-telegrafo aparatu, kuriame pastatytas šis motoras, kainuoja apie 100.000 fr. Bet nesant aeroplanui apsukintam motoru, benzinu ir tepalu, yra galimybės naudotis planero konstrukcijai lengvesne medžiaga, kas sudaro irgi žymią ekonomiją. Ir pati toji medžiaga, ne kažin: sausos lentos, drobė, dratai, lakas sparnams, plieno trosai ir smulkios metalinės dalys. Planero padirbimas daug darbininkų nereikalauja, neužima daug laiko, nėra komplikotas ir gali būti atliktas kiekvienoje stalių dirbtuvėje. Tokio planero kaina Lietuvoje nepervirsintų 1000 litų, kurie galėtų būti lengvai surinkti sporto mėgėjų tarpe. Viskas tas kalba už tai, kad maža sporto organizacija ir net pavieniai asmenys lengvai galėtų įsigyti nuosavus planerus. Pas mus Lietuvoje gyvuoja visuomeninės ir grynai sportinės organizacijos, kaip antai: Šaulių Sąjunga, Fizinio Lavimosi Sąjunga etc., kurios galėtų paimti iniciatyvą ir suorganizuoti savo tarpe aviacijos kuopeles, kad davus galimybės mūsų jaunomenei, kuri svajoja ir sapnuoja apie skrajojimą ore, drąsiai pažvelgti į akis kitoms tautoms — kaimynėms ir jausti, kad ir jai — Lietuvos jaunomenei išaugo sparnai!

Ivanovas.

Šoferio pasiteisinimas.

— Tai papasakok, kaip gi ta nelaimė atsitiko? — klausia pulkininkas kareivio šoferio.

— Mano pulkininke! Aš važiauvau vis didesniu ir didesniu smarkumu... Ir taip įsivariau, kad medžiai, stulpai, žmonės, namai tik lėkė ir lėkė pro šalį... Aš vos kvapą galėjau atgauti... Pagalios man ėmė rodytis, kad mano automobilius stovi vietoje, viskas gi abipus kelio tik lekia ir lekia... Staiga matau, kad tiesiai ant manęs lekia tiltas. Aš, kad jis ant manęs neužlėktų, greit pasukiau į šalį...

— Na, ir paskui kas?

— Paskui jau nieko nebeatsimenu, tik man pasirodė, kad mane sumindžiojo įsibėgiojusių medžių minia.

Mūsų istorijos lapeliai.

Vėliuona.

(Tarp Kauno ir Jurbarko).

Visoj Lietuvoj — sako istorikas Balinskas — be abejo nėra labiau istorinės ir svarbesnės vietos už Vėliuoną. Kiek tai čia kryževiai lietuvių kraujo išliejo! Kiek pačių kryževių krito iš lietuvių rankų ant šių kalnų, savo gražiu padėjimu žavinančių praeivio akį, buvo statomos ir vėl griauamos tvirtovės ir pilys? Šiandien vien tik pėdsakai tų praeitų amžių beliko!

Sena pilis buvo užėmusi du kalnu prie Nemuno, kalnai buvo sujungti tiltu, pastatytu virš gilaus slėnio;

tarp to tilto stulpų paskiau buvo pastatytas kalėjimas. Šiandien abiejuos kalnuos liko vien tik griuvėsiai. Šale anų kalnų iš rytų pusės yra dar kitas kalnas, nuo seniausių laikų Gedimino kalnu vadinamas. Jos viršūnėje iš vakarų riogso kalva, šale kurios randasi tokia apskrita duobė, tartum ta kalva būtų iš jos išimta ir supilta. Toje kalvoje prie pat žemės paviršiaus, tai yra po veja, randasi daug kaž kokių grūdų, visai panašių į kviečius. Ant kalvos, reiškia viso pilekalnio viršuje nuo neatmenamų laikų visados buvo statomas kryžius; paskutinį kartą pastatytas 1921 m.

Mažas upelis — Vėliuona įteka Nemunan, apsupdamas kalnus nuo šiaurės. Visos gi sodybos, kalnų, medžių ir vandens reginys yra toks puikus, kad retai kur šiaurėje panašių grožybių galima pamatyti.

Vėliuonos pradžia yra labai sena, nes yra galimas dalykas, kad pirmutinę gyvenamą vietą įsteigė čia sveitimieji atėjūnai ar tai iš Švedijos, ar iš Vokietijos, ar iš kur kitur, kurie prieš 1000 metų buvo užėmę Lietuvą.

Tačiau galima visai tikrai pasakyti, kad kunigaikštis Vytenis, kuris viešpatavo nuo 1291 iki 1315 metų, matydamas besiveržiančius Žemaitijon kryževius, pastatė čia medinę pilį, kuri gynė stovinčią čia nuo seniau deivės Vėliuonos žinyčią. Didžiojo kunigaikščio Gedimino laikais ši pilis tapo svarbiu kryževių pastangų tikslu, kad ją užimti ir iš jos užvaldyti visą šalį.

Kryževių maršalas Teodorik'as 1328 m. buvo mėginęs pilį paimti, bet buvo atremtas, ir nors tuojau atėjęs su talkininkais Vėliuoną apgulė, bet ir antrą sykį nieko negalėjo padaryti. Apie 1333 m. Enrikas, Bavarijos kunigaikštis, paėmė Vėliuoną ir, išgriovęs ją iš pamatų, pastatė jos vietoje naują tvirtovę ir, pavadinęs ją Friedenbergu (taikos kalnas), pardavė kryževiams. Keliems metams praslinkus, tas pats vokiečys pastatė netolimais kitų pilį, pavadinęs ją Bajern, kurios likučiai yra žymūs dar lig šiol trejopoj apkasų eilė, prieš kuriuos Nemune galima pastebėti tilto likučių. Žmonės tą vietą vadina švedų apkasais, bet daugybė ten iškastų, daug senesnių, negu švedų laikai, geležies ir ginklų nuotrupų, verčia manyti, kad tai yra tikrai pirmi tos pilies pamatai, kurią 1377 m. kunigaikštis Enrikas pastatė.

Kryževių ordenas laukdamas sau iš tos tvirtovės daug gero, aprūpino ją, kaip tiems laikams labai stiprią įgula iš 300 ginkluotų, 40 lankininkų ir 40 ordeno narių. Bavarų kunigaikštis davė jai įvairių karo mašinų ir bombardų, arba patrankų, neseniai prieš tai išrastų. Bet negana to!

Vokiečių ciesorius, kunigaikščio Enriko dėdė, tais pačiais 1337 metais, velniai žino, kokios teisės prisilaidydamas, parašė dokumentą, kuriuo prūsų ordenui (kryžiuočiams) atidavė visą Lietuvos valstybę su sąlyga, kad jos sostinė būtų Bajern (Vėliuona), o visa apkrikštyta Lietuva būtų pavadinta Bavarija. Bet lietuvių tauta buvo stipri ir apsaugojo Lietuvą nuo tokios baisios nelaisvės.

Gediminas suprato planus vokiečių, tykojančių sunaikinti ir ištautinti Lietuvą. Surinkęs didelę kariuomenę, išėjo iš Vilniaus atimti ar sugriauti tas Vėliuonos pilis. Turėjo jis slaptą susisiekimą su Bajerno įgula, kurios tarpe buvo du brolių Vitingu, prigulinių prie pilies sargybos. Vienas jų, atvykęs į lietuvių stovyklą, pranešė, kad jo brolis padegs pilį ir lietuviai tada galėsia lengvai paimti. Jis tai lengvai galėjo įvykdyti, nes pilis buvo iš medžio, nepergerai moliu aptepta.

Klasta vienok išėjo aikštėn dar lietuvių kariuomenei neatėjus. 1338 m. birželio 15 d. vietoj gaisro Vitingas pamatė ant vartų savo brolių pakartą. Apgultieji Gedimino lietuviai nieko negalėjo padaryti, nes kryžei-

viamis atvyko pagálba. Tik po metų, ar dvejų Gediminas, surinkęs didesnių jėgų, sugriovė Vėliuoną ir apgulė Bajerną.

22 dienas tęsėsi Bajerno apgulimas, užsibaigęs kuo nelaimingiausiai, nes ir pilis nebuvo paimta ir Gediminas, tas garsusis senovės Lietuvos didvyris, patrankos šūvio sužeistas, greit pasimirė, palikdamas Lietuvos didelį nuliūdimą.

Mūsų protėviai nunešė Didžiojo Kunigaikščio lavoną Vėliuonon ir sudeginę ant laužo senų bočių papročiu palaidojo.

Tačiau kiti istorikai, kaip Strykovskis, tvirtina, kad kunigaikščio Gedimino kūnas buvo nugabentas Vilniun ir ten sudegintas ir palaidotas.

Po tam 1339 m. vokiečiai apgulė Vėliuoną, bet nepaprastai šalta žiema privertė juos pasitraukti.

1348 m., sulig kryžievių kronika jų didysis mištras Dusemer, sumušęs lietuvius ties Stravos upe, su stipria kariuomene priėjo prie Vėliuonos. Nusigandusi įgula, nors turinti 1500 žmonių (neskaitant aplinkinių gyventojų, kurie čia nuo priešų buvo pasislėpę), mistrui reikalaujant, kad išgelbėti gyvybę, kaip avinai pasidavė nelaisvėn. Dusemer visiškai sugriovė pilį, gi vyrus, moteris ir vaikus apkrikštijo ir nusivedė senovės Prūsų žemėn Sambijon.

Apie tą laiką, kaip sako lenkų istorikas Długosz, žuvęs kovoje ties Sireva Smolensko kunigaikštis Narimantas, Labuvos komturo (vokiečių komendanto) buvo nusiųstas Vėliuonon, kur jam lietuviai suruošė iškilmingas laidotuves. Buvo tai retas vokiečių kryžievių mandagumas.

Ties Vėliuona 1357 m. mūsų protėviai visiškai sumušė kryžievių maršalą Zigfridą Danveld'ą ir išžudė kelis šimtus kryžievių, atėmė jiems visą jų turtą; po tam mūsų kunigaikščiai atstatė iš griuvėsių Vėliuonos pilį. Bet apie jos tolimesnį likimą papasakosim kitą sykį.

V. P.

Sumanus kareivis.

Karalius, kreipdamasis į karėivį:

— Kaip manai, kiek yra žvaigždžių danguj?

Kareivis, nė akimirksnio nelaukdamas:

— Penki šimtai devyniasdešimt trys milijonai, keturi šimtai penkiasdešimt tūkstančių, du šimtu septyniolika, Jūsų Didenybė!

— Iš kur tu taip tikrai žinai? — paklausė karalius kareivį nustebęs ir besišypsodamas.

— Jei Jūsų Didenybė netiki, tai meldžiu suskaičiuoti, gal aš ir paklydau bent ant vienos, — atsakė drąsiai kareivis.

Iš mūsų tautosakos.

Dainiūska.

Atjoj kolčeká par lygų laukus,
žad mumes kapoti nagaika visus,
Lietuva, Lietuva, man gailu } du kart
tavys, jūs vargas suspausta... }
nelaimi tava.

Mūsų puselie vėjelis pūti,
o jūs puselie armatas ūži.
Lietuva, Lietuva ir tt.

Mūsų puselie rūtelės sėja,
o jūsų puselie ašaras lyja.
Lietuva, Lietuva ir tt.

Ant mūsų rankelių auksa žydėlia,
o ant jūsų rankelių jūda strėbeli.
Lietuva, Lietuva ir tt.

Ant mūsų kojelių švysus batelia,
o ant jūsų kojelių gelžinia skamba.
Lietuva, Lietuva ir tt.

Ant mūsų petelių nauja sermėga,
o ant jūsų petelių geltoni šniurka.
Lietuva, Lietuva ir tt.

Ant mūsų kapelių baltos smeltelės,
o ant jūsų kapelių jūda žemeli.
Lietuva, Lietuva ir tt.

Ant mūsų kapelių žalios rūtelės,
o ant jūsų kapelių kraujas aplytas.
Lietuva, Lietuva ir tt.

Mūsų puselie kūnus kavoja,
o jūsų puselie paukščia nešioja.
Lietuva, Lietuva ir tt.

Padainavo senutė Antosė Kardašienė 1922 m. gruodžio 26 d. Kurtavėnų m-lyje. Užrašė kurtavėniečių tarme St. Butkus.

Karo chronika.

— **Maskvos nusiginklavimo konferencija.** Joje buvo svarstoma nepuolimo ir arbitražo (trečiųjų teismo) projektas. Lenkų delegacija prieštaravo prieš rusų įneštą pataisą apie arbitražą valstybių valdomų žemių kivičams spręsti. Lietuvių delegacija pasisakė už išsprendimą Vilniaus klausimo arbitražo keliu ir palaikė rusų pataisą. Sudaryta komisija spręsti nusiginklavimo klausimą. Komisija iškėlė visą eilę klausimų, liečiančių nusiginklavimą: karo biudžetų nustatymą, demilitarizavimą (atitraukimą karo jėgų) pasienio zonų bei panaikinimą reguliariųjų karo formacijų (dalių) ir karo laivynų. Latvių delegacija priešinosi pasiūlymui nustatyti karo biudžetus. Lenkų priešinimasi spręsti teritorijos kivičius arbitražo keliu Rusų spauda aiškina tuo, kad Lenkija nenori, jog Vilniaus reikalas būtų peržiūrėtas (o tas jiems ir baisu. Red.). Šis teritorinis klausimas labai svarbus Lietuvai Vilniaus reikalu.

Sovietų vyriausybė žadėjo laike 2 metų sumažinti kariuomenę nuo 800 tūkst. iki 200 tūkst., jei Lenkija ir Pabaltijos valstybėlės tokiu pat išskaičiavimu sumažinsią savo kariuomenes. Lietuvos delegacija sutikusi sumažinti savo kariuomenę 25%.

Dalyvaujančios konferencijoje delegacijos, svarstant nusiginklavimo klausimą, patiekusios žinių apie jų kariuomenių sąstatą, bet rusai atradę tas žinias neteisingomis. Po to Estų, Suomų, Latvių ir Lenkų delegacijos pareiškusios, kad techniškai nusiginklavimo vykdymas esąs klausimas didžiai painus ir pasiūlusios tuo tarpu pasirašyti tikrai nepuolimo sutartį, o po trijų mėnesių sudaryti žinovų komisiją nusiginklavimo klausimui tirti. Rusų delegacija atrado tokį pasiūlymą nepriimtiniu ir paskelbė konferenciją iširusią, nes vienos nepuolimo sutarties pasirašyti jie neranda reikalo.

Prasidėjusi gruodžio 4 d. Maskvos nusiginklavimo konferencija neilgai tęsusi užbaigė savo dienas prie nieko nepriėjusi.

— **Rusijos pareiškimas Rumunijai.** Paskutiniame karo tarybos posėdyje Trockis pareiškęs, kad jei Rumunija neišsikraustysianti iš Besarabijos, tai Rusų Sovietų valdžia negrąžinsianti jai esančių Rusijoje Rumunijos brangenybių.

— **Latvijoje.** Latvių ministerių kabineto nutarimu sustiprintasis apsaugos stovis Latvijoje pratęsiamas iki birželio 15 d. 1923 m., išskiriant pasienį, kuriame iki teinančių metų vasario 5 d. įvestas karo stovis.

— **Sukilimai Bulgarijoje.** Kunstendil, apie 100 mylių nuo Sofijos (Bulgarų sostinės) pasirodė būrys makedonų kurie reikalauja Makedonijai autonomijos. Makedonai padarė sukilimą, protestuodami prieš Pietų Slavių ministerių pirmininko paskelbimą, kad makedonėčių judėjimas bus numalšintas. Sofijoje paskelbtas karo stovis.

Svarbu žuvusiųjų Amerikos kariuomenėje kareivių tėvams ir giminėms.

Tėvai ir giminės kareivių, tarnavusių Amerikos kariuomenėje ir žuvusiųjų karo laiku, privalėtų pasirūpinti, kad teisėti kareivio palikimo paveldėtojai gautų, kas jiems priklauso.

1. Einant Amerikos įstatymu, jeigu praėjus penkiems metams nuo kareivio mirties niekas giminių neatsiliepė, neteikė Veteranų Biurui Vašingtone prašymo, nors ir formoje paprasto laiškėlio, tai nustoja visų teisių prie pomirtinės ar atlyginimo, jeigu tų teisių ir turėjo.

2. Be apdraudos pinigų (nuo 1000 ligi 10.000 dol.) tėvai, ar kiti asmenys, kurių išlaikymas priglūdo nuo mirusio kareivio, gali gauti dar atlyginimą po 20 dol. į mėnesį vienas asmuo arba jeigu du, tai po 15 dol. į mėnesį tiek ilgai, kiek toji pagalba bus jiems reikalinga.

3. Galintieji gauti tą mėnesinį atlyginimą (Compensation) turi žinoti, kad pagal įstatymu tasai atlyginimas turi būti mokamas ne tik nuo dienos Veteranų Biuro nutarimo, kuris padarytas nuo dienos pirmo prašymo gavimo, bet dar ir už du metus prieš tą laiką. (Taip buvo išrištas šiomis dienomis, mūsų Atstovybei Amerikoje pasirūpinus, St. Striauko klausimas). Tad visi, kurie jau mėnesinį atlyginimą gauna, jeigu jie nėra gavę to atlyginimo už anuos du metus: tuo reikalu tegu kreipiasi į Užsienių Reikalų Ministeriją, kuri per mūsų Atstovybę Vašingtone padarys atitinkamų žingsnių.

4. Visi tėvai, kurių sūnūs yra žuvę būdami Amerikoje kareiviais karo laiku, jeigu jie dar nėra gavę jokios žinios ir jokio palikimo, gali prašyti Užsienių Reikalų Ministerijos ištirti dalyką, nes galimas dalykas, kad jie bus žuvę karo laike, ir tuomet tėvams, ar kam nors giminių ir priderėtų gauti apdraudos ar atlyginimo pinigus. Lietuvos Atstovybė Vašingtone galėtų ištirti, ar ieškomas asmuo buvo tarpe žuvusiųjų kareivių ir jeigu būtų, tuomet patarpininkautų atlyginimo gavime.

Iš „Įsakymų Kariuomenei“

Talsyklės pasikalbėjimams kariniu telefonu tinklu. 273 Nr. skelbiama: bendri dėsniai, vietiniai ir tolimi pasikalbėjimai, pasikalbėjimai tarpkelių abonentų, paskalbėjimai asmenų, neturinčio abonentinio prijungimo ir ypatingi nurodymai centralinėms stotims.

Medicinos, veterinarijos ir formacijos personalo mobilizacijos įstatymas. 275 Nr. skelbiama: mobilizavimas, nuo mobilizacijos paleidimas, demobilizavimas ir t. t.

278 Nr. 1 § liečia karininkus neišmokėjus pakankamai lietuvių kalbos. Skelbiama kliūtis

iš priežasties kalbų nemokėjimo, dėl jų pakeitimo laipsnio ir pakelimo į sekamą laipsnį, kalbos mokėjimo reikalavimai, pristatymas kalbos žinojimo liūdymų ir t. t.

To paties įsak. 2 § skelbiama: kad Valstybinė ir tautinė vėliavos Karo Muzėjaus bokšte, o taip pat Vyties Kryžiaus vėliava prie „Zuvusiems paminklo“ nuo gruodžio 1 d. ligi sausio 31 d. imamai iškeliamos 9 val. ryto, o nuleidžiamos saulei leidžiantis. Kitais metų mėnesiais vėliavos iškeliamos 8 val. ryto ir nuleidžiamos saulei leidžiantis.

Kauno Įgulos Karininkų ir Kareivių Klubams įsteigti ir tvarkyti 279 Nr. skelbiama valdybų sudėtis: Karininkų Klubui išrinkta valdyba sudėtyje: Pirmininko — gydytojo gen. leit. Nagevičiaus ir narių — pulk. leit. Štencello, majoro Braziulevičiaus, kapit. Žalkausko ir karo vald. Augustausko. Kareivių klubui paskirta valdyba sudėtyje: Pirmininko gen. leit. Kubiliaus, narių — gydytojo pulk. leit. Sližio, pulk. leit. Bizoko, majoro Pundzevičiaus ir leit. Povilaičio. Buvusio Karių Klubu baldus ir kita inventorių perduoti steigiamam Kareivių Klubui.

Sportas.

Lietuvoje

— **Lietuvos Sporto Lygos metinis atstovų susivaižavimas** įvyks 1923 m. sausio mėn. 27 diena 17 val. Vytauto kalne. Lietuvos Sporto Lygą įeina nariai: kolektyviais Lietuvos Fizinio Lavinimos Sąjunga, Lietuvos Jacht klubas, Kauno Sporto klubas 1921 m., Žydų Gimnastikos ir Sporto Sąjunga „Makabi“, ir pavieniais — Krašto Aps. Ministerija, Švietimo Ministerija, Liet. Šaulių Sąjunga, Liet. Pagražinimo D-ja. Plačiau apie Lygą ir jų narių ir Tarpautinę Lygą bus vėliau.

Užsienis.

— **Kuom Klemanso tvirtas?** Iš kur Klemanso 81 metų gyvenime semia ypatingo gyvumo ir dvasios? P. Edonard Leroy, kuris yra eksministerio fizinio lavinimos prižiūrėtoju, tvirtina, kad palaiko jį (Klemanso) tik kasdieninė gimnastika. P. Leroy kas rytą 7^{1/2} val. ryto atvyksta pas p. Klemanso ir tai reguliariai jau nuo 1902 m. p Leroy karys pats jau turi apie 50 metų, sako, kad „lę tirge“ „tigros“ (taip visi vadina Klemanso) šiandien yra 10-m metais jaunesnis negu kai jis turėdamas 60 metų, pradėjo užsiiminėti gimnastika. Su geležinia valia ir net tada, kai 1910 metais buvo peršautas jam petis, gimnastikos užslėmimus buvo pertraukęs tik 9 savaitėm. Ankščiau Klemanso užsiiminėjo gimnastika tam tikram kostiume, gi dabar atlieka tai nuogas. Po rankų gimnastikos, atlieka kelių ir kojų gimnastiką, daro tai be mažiausio įtempimo, taipogi po pusvalandinės gimnastikos pas senį nesti jokio dusulio ir širdies mušimo. Pradžioje užsiiminėjimo, buvo pastebima senatvė visam kūne, bet dabar raumenys yra išlavinti ir apie jo jėgas tvirtina paskutinė jo kelionė į Indiją, kur Klemanso nušovė dvejus tigrus. Klemanso draugai dažnai ateina iš ryto pasižiūrėti jo užsiėmimų, o du jo politiniu draugu, André Tardien ir Filip Berthalot, sekant „Tigro“ pavyzdžio šiuo laiku lrgi pašventė po 1/2 val. kasdieniai gimnastikai.

— **Paryžiaus olimpiada.** Prancūzai smarkiai ruošias prie olimpiados, kuri įvyks Francijos sostinėje 1924 metais. Francūzų valdžia įnešė budžetan 7.750.000 frankų olimpiados reikalams, mūsų pinigais

apie 15.000.000 litų. Permatoma, kad šios sumos neužteks ir prašoma dar papildoma suma 1.400.000 fr. Be to Paryžiaus krašto valdyba ir kitų miestų valdybos tam reikalui skiria po milijoną frankų.

Francija nori kuo geriausiai priimti visų tautų atstovus bei svečius,

— **Europos olimpiada 1923 metais** sąryšyje su 300 metų Gothenburgo (Švedijoje) miesto jubiliejumi, Švedai ruošia taip vadinamą „Švedų Olimpiadą Zaislus“ arba Europos Olimpiada 1923 m.

Prie šios olimpiados mano prisidėti visos tautos.

Be to Amerikiečiai mano atsiųsti į šią Olimpiadą geriausius savo 15 atletų.

— **Tarptautinis skautų kongresas Paryžiuje.** Šiais metais įvyko šis kongresas liepos mėn. ir tęsė 7 dienas. Kongresą atidarė Francijos Prezidentas. Dalyvavo vyriausias skautininkas gen. R. B. Pawell. Dalyvavo suvažiavime įvairių tautų atstovai.

— **Geriausieji lengvo-atletininkai Pasaulij.** Balansas už 1922 metus. Lengvosios atletikos sezonui pasibaigus gali suvesti balansą ir matome, kad geriausieji pasaulyje lengvieji atletininkai yra sekančiose šakose ir kurios tautos:

100 m t.: Paddock (Amerika), Edward (Anglija), Hill (Anglija), Jones (Amerika), Houben (Vokiet.), A. Hourlon (Fran.).

200 m t.: Paddock (Am.), Edward (Ang.), Hill (Anglija), Leconey (Am.), Weferr (Am.), Bett (Pietų Afriki).

400 m t.: Engdahl (Švedija), Edward (Ang.), Driscoll (Am.), Imboch (Šveicarija), Landgren (Švedija), Cochran (Amerika).

800 m t.: Helffrich (Am.), Lundgren (Švedija), Campbell (Am.), Griffith (Angl.), Pelfser (Vokietija), Hill (Angl.), Hountain (Angl.), Fery (Francija), Martin (Šveicarija).

1500 m t. Nurmi (Suomija), Ray (Am.), Stellard (Anglija), Wide (Švedija), Shield (Amer.), Andersen (Norvegija).

5000 m t.: Nurmi (Suomija), Beckmann (Švedija), Blewitt (Anglija), Wide (Švedija), Ambrosini (Italija).

110 m t. su kliūtimis: Thomson (Kanada), Thomson (Amerika), Christierson (Švedija), Goby (Francija), André (Francija), Barron (Amerika).

Šokimas į aukštį: Alberts (Amerika), Murphi (Am.), Bronn (Am.), Lewden (Francija), Osbame (Am.), Kraemer (Suomija).

Sokimas į tolį: Gourdin (Am.), Sve Butler (Amerika), Lagrendre (Am.), De Hart-Hubart (Am.), Tnuos (Suom.), Hansen (Norvegija).

Šokimas su kartimi: Hoff (Norvegija), Knourek (Amerika), Sparow (Amerika), Norris (Am.), Rydberg (Šved.), Fricke (Vokiet.).

Skritulio stumimas: Me Donoed (Am.), Pöviola (Suomija), Jaunen (Švedija), Hill (Am.), Vanzer (Am.), Paoli (Franc.).

Disko metimas: Tarpole (Suomija), Nittymaa (Suom.), Bope (Amerika), Liebe (Am.), Steinbrenner (Vokietija).

Įietės metimas: Myrra (Suom.), Johansson (Suom.), Peterson (Suom.), Klumberg (Estija), Hoffman (Am.), Augier (Am.), Lillers (Šved.).

Kas girdėti

Lietuvoje.

— **Markių pundelių likimas.** Įvedimas mūsų naujosios valiutos ne kiekvieną nudžiugino. Tokius,

kurie turėjo prisikimšę maišelius ostmarkių, nudžiugint negalėjo, kadangi iškeitus markes į litus pasirodo, taupymas nedaug naudos davęs o betaupant neretai ir save nuskriaudė, atitraukiant nuo savęs geresnį kasinį, rūbą, ūkio pagerinimą, geresnių triobesių pasistatymą ir t. t. Prasidėjus keist ostmarkes į litus, tenka girdėti ir nelaimių su panašiais taupytojais, kaip štai nepersenai įvykusi nelaimė. Mikolajeve (Marijampolės apskr.) viena žmonelė susitaupė apie 100.000 auks. Iškeisti juos į litus padavė savo posūniui. Gavus senelė vietoj gero pundelio markių mažą pluoštelį litų metė juos žemėn ir norėjo nusiskandinti, bet tuom tarpu ją sulaukė. Ryta rado senelę prigerusią šulinyje. Tenka girdėti, kad daug buvo atsitiimų, jog dėl panašių priežasčių išsikraustė iš proto. O juk savo laiku kiek buvo patarimų laikraščiuos, kad markes reik keisti į mašinas prekes ir t. t.

— **Vagonai iš Rusijos.** Į Kauną pristatyta dalis gautų iš Rusijos (sulig taikos sutartimi) vagonų, kurie buvo taisomi Rygoje. Sudaryta tam tikra komisija, kuri ištirs tuos vagonus ir leis vaikščioti Lietuvos geležinkeliais.

— **Š. m. gruodžio m. 11 d. Ministerio Kabinetas priėmė** karinės prievolės įstatymo papildymo projektą. Einant šiuo papildomu projektu Žemės ūkio ir Valstybės Turtų Ministerijos matininkai ir gidrotechnikai nuo karinės prievolės atlikimo atleidžiami, kol jie eina matininko ar gidrotechniko pareigas.

— **Baisus atsitikimas.** Papilyje, vidudienį lapkričio 27 d. rasta vieno ūkininko namuose užmuštas tėvas, šalia jo kirvis, o sūnų pasikorusį daržinėje. Žudynių priežastis nežinoma, bet spėjama, kad tai girtybės kaltė.

— **Susidūrė traukinėlis.** Gruodžio 9 d. tarp Utenos ir Trumbaciškių (siaurųjų gelžkelių ruože) susidūrė keleivių traukinėlis su stovinčiu kelyje sugedusiu garvežiu. Mašinistas šį garvežį pastehėjo tik už 150 metrų tolį, ir nespėjo gerai sustabdyti. Su keleiviais nelaimių neįvyko, tik apdaužyti garvežiai.

— **Lietuvos Banko** balansas š. m. gruodžio 15 d. Padengtas auksu ir sidabru 15.182.368 lt 52 ct. svetima valiuta 14.711.522 lt. 70 ct. Tad iš viso 29.893.891. lt. 22 ct. Išleista banknotų apyvartan už 24.630.452 lt. 27 ct. Taigi litų išleista 5 263.438 l. 95 ct. mažiau negu banke sudėta brangenybių. Nuo gruodžio 1 d. L. Banko aukso fondas padidėjo 10.892 lt. 38 ct. tvirta svetima valiuta padidėjo 1.782.524 lt. 97 ct. Banknotų apyvartoje padidėjo 6 577.849 lt. 66 ct. Apyvartā padidėjo 10.098.755 lt. 70 ct.

— **Sušalėliai.** Daug rašyta jau apie neprisilaikymą karių uniformos, kas kyla vien tik iš pačių karių apsileidimo. Tas klausimas dabartiniu laiku jau žymiai tvarkomas, ir uniformos vis daugiau prisilaikoma nors dar ir dabar pačiame Kauno centre, esant -3-50 R, pamatysi karių su pastatytomis apykaklėmis ir dar kaklaryšiais aplink apykaklę. Kiek naudos mes turėsime fronte iš vyrų bijančių 3 laipsnių šalčio? Gėda kariams bijotis šalčio, kuomet dar Kauno panelės dekoltuotos bėgioja!

Mažoj Lietovoj.

— **Mažesniųjų ūkininkų susivienijimas.** Šiulėje įsisteigė „Mažesniųjų ūkininkų susivienijimas“ visam Klaipėdos kraštui. Steigėjai yra žymūs šio krašto lietuviai. Susivienijimo tikslas ginti mažesniųjų ir vidutinių ūkininkų reikalus. Nariu gali būti kiekvienas ūkininkas, turintis ne daugiau, kaip 100 prūsiškų margių.

— **Prūsų Lietuvių Susivienijimo susirinkimai** buvo gruodžio 6 d. Priekulėje. Susirinkimas buvo

gana skaitlingas, pareiškė didžiausį pasipiktinimo protestą ir net kerštą prieš veidmanius vokiečių bernus „freištininkus“. Su panieka išsitarė prieš Aukštolaičio kompaniją, kuri, nori M. Lietuvą prijungti Lenkam. Susirinkimui baigiantis buvo primintas autonominis prisijungimas prie Lietuvos. Į tai susirinkimas atsakė „valio“ ir pareiškė, kad jis nepripažįstas jokio „freišteto“ ir nekuomet nepasiduosias su juo keliauti Lenkų globon.

Lapkričio 24 d. buvo susirinkimas Plikiuose. Kalbėtojai ragino steigti kuo daugiausia Klaipėdos krašte lietuvių mokyklų, neduoti germanizuoti savo vaikų ir branginti didžiausią tautos turtą — dainas. Ragino ypač jaunimą, spiestis į draugijas rengti tautines šventes ir bendrai laikytis už prisijungimą prie Lietuvos.

Labai malonu ir labai nemalonu.

Kažkuo susimąstęs sėdi sodno suole jaunas, blogu karišku išauklėjimu leitenantas. Šalia jo du kartu perėjo Krašto Apsaugos Ministeris. Leitenantas jo ir nepastebėjo. Ministeris, priėjęs prie leitenanto, sako:

— Leitenante! Aš Krašto Apsaugos Ministeris. Leitenantas atsikeldamas:

— A-a! Labai man malonu!

Ministeris trumpai:

— Eik Tamsta pas Komendantą ir pasakyk, kad jis Tamstą pasodintų trims dienoms daboklėn už vyresnybės nepagerbimą.

Leitenantas:

— Tai man labai nemalonu, mano Ministeri.

Klausimai ir atsakymai.

Laiškai į klausimus neatsakome.

Kl. 1. Esu atsiųstas iš pėsčiųjų pulko Veterinarijos puskarininkų mokyklon mokintis, bet laikęs du kart kvotimus neišlaikiau ir dabar dar tebesu mokiniu. Kitus, atitarnavusius du metu, paleido iš kariuomenės, bet mane sulaukė. Ar teisingai esu užlaikytas?
G-vės vaikas.

Ats. 1. Jei pulke, iš kurio buvai prisiųstas mokyklon, buvai eiliniu, tai ištarnavęs du metu turi teisės būt paleistu, bet jei buvai puskarininku, ar raštininku, tai esi teisingai užlaikytas.

Kl. 2. Ar galiu būti paleistas iš kariuomenės einant įsak. Kar. 239 Nr. 3 §, jei pristatysiu savo apskr. Naujokų Priėmimo Komisijos liūdymą, kad esu mobilizuotas kaip inteligentas.

Br. Barščiauskas.

Ats. 2. Jei šeimos sudėtis leidžia tarnauti, tai negali būti paleistas.

Kl. 3. Esu baigęs Žemesniąją Žemės Ūkio Mokyklą, ar galėčiau pastoti Karo Mokyklon?

Ainis.

Ats. 3. Jei turi liūdymą iš 4. klasių ir esi sveikas, tai gali.

Kl. 4. Paleistas iš kariuomenės norėčiau gauti darbo, kur reikia kreiptis?
S. Dėdinas.

Ats. 4. Kreiptis į Darbo Biržą (Kaunas, Maž. Vilniaus g-vė, 13 Nr.). Galima kreiptis kasdien nuo 9 val. iki 15 val., išskyrus šventadienius.

Kl. 5. Esu raštininkas, ar galėčiau gauti tarnybą, k. t.: milicijoj, pašto įstaigoj ir kt? 2. Esu bežemis, ar galėsiu gauti žemės, kaipo karys? 3. Paleidus iš kariuomenės, ar puskarininko laipsnis, turi kokios reikšmės gavime tinkamesnės tarnybos?
Tėvynės sūnus.

Ats. 5. Kreiptis į tas įstaigas, jei jose bus liuosų vietų, priims. 2. Jei ištikimai tarnauti, galėsi. 3. Laipsnis turi reikšmės tik karinėse bei kaikuriose valstybinėse įstaigose, kaip tai milicijoj ir t. t.

Kl. 6. Ištarnavau du metu kariuomenėje ir prieš pat paleidimą iš tarnybos mane pakėlė į puskarinin. ir kaip tokį užlaikė. Ar turi teisės prieš pat paleidimą paaukštinti ir užlaikyti?
A. Šėdlauskas.

At. 6. Taip.

Kl. 7. Norėčiau persikelti tarnybą į Cent. Įst raštininkų kuopą, kur kreiptis?

Ats. 7. Reikia prašyti komandos keliu.

Naujas laikraštis.

Šiomis dienomis išėjo 1 Nr. naujo anglų kalba mėnesinio laikraščio „Baltic Bulletin“, leidžiamo Baltijos — Amerikos Draugijos, kurią yra organizavę amerikiečiai — Lietuvos, Latvijos ir Estijos draugai. Mėnimos draugijos tikslas praplėsti draugiškus ryšius tarpe tų trijų respublikų tautų ir Jungtinių Valstybių, teikti žinių iš tų valstybių tautų kultūros vystimosi, ir jų pažiūras į amerikiečius draugus ir sutvirtinti ekonominės paskolos, komercijos ir mokslo ryšius tų trijų valstybių tarpe. Šioji draugija nėra politinė nei komercinė organizacija.

1 Nr. „Baltic Bulletin“ paveda daug vietos Lietuvai. Smulkiai pranešama apie rinkimo rezultatus į naująjį Seimą, aprašo apie sudarymą valstybės respublikos, apie administratyvų valstybės išdalimą į apygardas ir bendruomenei apie jų pačių valdymąsi ir apie konstitucijos autonomines tautinių mažumų teises. Minimame Nr. įdėtas 3 Pribaltijos respublikų žemėlapis.

Apskritai tame laikraštelyj randame daug ir kitų žinių iš Lietuvos. Laikraštėlis gali nemaža gero Lietuvai padaryti, nes duos amerikiečiams supratimą bei žinių apie mūsų reikalus.

Knygos atsiųstos Redakcijai paminėti.

Nuplėšamasai „Dirvos“ b-vės Kalendorius 1923 m. Redakcijon atsiuntė Lietuvos Tarptautinis Bankas. Kiekvieną dieną nurodyta dienos ilgis, saulės tekėjimas ir nusileidimas ir šventieji. Kitoj lapelio pusėj eilės, praktiški patarimai, patarlės, priežodžiai, istorijos faktai, juokai ir t. t.

Redakcijos atsakymai.

VI. J-kai. Redakcija būtų Tamstai dėkinga, jei Tamsta daugiau ją savo straipsniais lankytum.

A. Našl. Asmeniškai gali Tamsta rinkti aukų paminklo pastatymui, kaip Tamsta pats numanai. Surinktas aukas galėtume Tamstos paties atsakomybe paskelbti „Karyj“. Yra bendras visiems žuvusiems kovoje už laisvę paminklas ties Karo Muzėjumi.

J. NAUJOKAITIS,

LONDONE, Nr. 3 White's Gardens Star Pl., Planet Str., Commercial Road, E. l. yra „Kario“ agentu. Londono ir apskritai Anglijos lietuvius prašome į jį kreiptis, norėdami „Karij“ užsakyti.

KAMRŪPI mūs Tė-
vynės gynimo rei-
kalai, tas tegul užsi-

KARYS

sako 1923 metams
karių lavini-
mo laikraštį.

„Karys“ rašo ne tik kariuomenės reikalais, bet duoda daug žinių iš visos Lietuvos ir iš užsienio.

„Karys“ spausdina bendrai lavinančių raštų, kurie svarbu skaityti visiems besilavinantiems.

„Karyj“ randasi paveikslų, reginių, apysakų, eilių, juokų ir t.t.

„Karys“ vienintelis pas mus laikraštis, kuris rūpinasi jaunuomenės kūno la-
vinimu, paduoda daug sporto žinių iš Lietuvos ir užsienio ir todėl jis būtinai rei-
kalingas kiekvienam sportininkui. Sporto skyrių „Karyj“ veda sportininkai —
specialistai.

„Karys“ atsako į klausimus.

„Karys“ savo metiniams prenumeratoriams duoda dovanai priedą **K A R I Ų
K A L E N D O R I Ų** 1923 metams.

„Karių kalendoriuje“ bus paduota daug žinių kiekvienam kariui ir kiekvie-
nam sportininkui žinotinų.

„Karij“ redaguoja Kapitonas RUSECKAS.

„Kario“ kaina metams — 10 lt., pusei metų — 6 lt., 3 mėn. — 3 lt. 50 c., 1 mėn. 1 lt. 20 c.
Kareiviams per pusę pigiau.

Adresas: KAUNAS, Laisvės Alėja 12 Nr. „KARIO“ Redakcija.

Įžymiausiųjų mūs kariuomenės dvasios pajėgų pašangomis bei darbais
eina žymus dumėnesinis **KARO MOKSLO** ir **ISTORIJOS** žurnalas

„MŪSŲ ŽINYNAS“.

„MŪSŲ ŽINYNĖ“ bendradarbiauja karo mokslininkai bei karo publicistai: gen št. pulk.
Betcheris, pulk. Bobinskis, gen. štabo karininkas Boleckis, karo valdinin. Dineika,
kap. Gabrys, kar. vald. Grigaitis, majoras Laurinaitis, generolas Radus-Zenka-
vičius, majoras Ružancovas, majoras Škirpa, leitenantas Talat-Kelpša, pulk. leit.
Žukas ir daugelis kitų; istorikai ir visuomenininkai kap. V. Biržiška, P. Galaunė,
A. Janutaitis, Mažosios Lietuvos veikėjas Klaipėdiškis, kap. V. Steponaitis psicholo-
gas profesorius Vabalas Gudaitis ir kiti.

„MŪSŲ ŽINYNĖ“ duodamos visų Lietuvoje esančių knygų **kritikos** bei **recenzijos**, o
taip pat paminima ir daugybė svetimomis kalbomis knygų, laikraščių ir t. t.

„MŪSŲ ŽINYNĖ“ ligšiol išspausdinta daug įžymių originalių raštų iš karo teorijos,
mūsų istorijos, literatūros, visuomenės gyvenimo, mūsų kovos dėl Lietuvos nepriklausomybės ir tt.

„MŪSŲ ŽINYNAS“ yra vienas rimčiausių mokslo žurnalų.

„MŪSŲ ŽINYNAS“ redaguoja Kapitonas Steponaitis, leidžia Karo Mokslo Skyrius.

„MŪSŲ ŽINYNAS“ kaina: metams — 20 litų, pusei metų — 12 lt., vieno numerio — 4 litai.

Kariams užsirašant per savo dalis metams 10 litų.

Adresas:

„MŪSŲ ŽINYNAS“, Karo Mokslo Skyrius,
Laisvės Al. 12 Nr. Kaunas.

Leidžia K. A. M. Karo Mokslo Skyrius.

Redaktorius Kap. P. Ruseckas.

Lietuvos Valstybės spaustuve, Kaunas, Totorių gatvė Nr. 14.